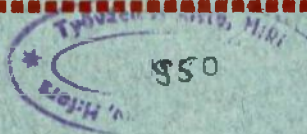

563.2 (471) Kemini ty.

/278

Kemin Työväenseuran

25 Vuotis- julkaisu

Kemi, 1912 :: Kemin Työväenseuran kustantama

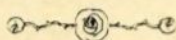

/järjestöhistoriikki 329.14/.15 (480)
/työväenliikkeen historia K
1950
278

Kemin Työväenseuran

25-vuotis-Julkaisu

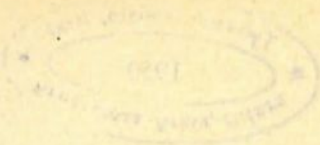
1887-1912

TYÖVÄENLIIKKEEN
KIRJASTO

911276 *

Kemissä 1912.
Kemin Työväenseuran kustantama.

KIRJASTO
TYÖVÄENLIIKKEEN

Oulussa 1912,
Kansan Tahdon Kirjapainossa.

Alkulause.

Melkein samaan aikaan kuin Etelä-Suomessa alkaa näkyä oraita nousevasta työväenliikkeestä, viskautuu siitä kipinä kauvas Perä-Pohjolaankin, jääden, joskin alussa heikompana ja tarkoitukseltaan epätietoisena, pysyväisesti vaikuttamaan ympäristöönsä, levittäen lopulta juurensa joka taholle. Silloin kuin yhdistyksiä etelässä aletaan perustaa, seurataan näitä tapahtumia Perä-Pohjolassa ja vaikuttaa työväennousuun Perä-Pohjolassakin ehkä muutkin seikat ¹⁾; pääasia on se, että joissakin alkaa kytä ajatus Työväenseuran perustamisesta Kemiin.

Kemi oli siihen aikaan vähäinen kaupunki. V:nä 1881 sanotaan siinä olleen 33 taloa ja 42 asukasta, «joilla on oikeus ottaa osaa valtiopäivämiesvaaliin». Kaupungin pääasiallisimman työväestön muodostavat pikkutalojen omistajat, jotka myöskin ensi aikoina muodostavat seuran jäsenistön. Työansiota on etupäässä vaan kesällä, sillä ylimään liikkeen lähtökohtana on Kemissä jotakuinkin vilkas laivaliike. Suuret tukkiyhtiöt eivät vielä Perä-Pohjolaan ole ennättäneet ja laajat metsät ovat melkein pä koskemattomia. Teollisuuskin on vasta heräämistilassa. Vasta myö-

¹⁾ Talonomistaja G. H. Ruonala on kahdeksan vuoden vaikutuksesta vihdoin viimeinkin saanut seuran käytäntöön, saatuaan nahkuri R. Hackzellin avuksi ja puhetta johtamaan ja kirjuriksi. (Pöytäkirjasta v:lta 1887.)

hemmin on kapitalismi iskenyt kyntensä Perä-Pohjolan luonnonrikkauksiin, alkaen runsaammassa määrässä kasata työväkeä Perä-Pohjolaan ja sen liikekeskuksiin, jolloin myöskin alkaa selvitä raja kapitalistien ja työntekijäin välille.

Mitkä voimat ovat olleet vaikuttamassa tämän Perä-Pohjolan ensimmäisen työväenseuran syntyyn, selvinnee parhaiten seuran ensimmäisestä vuosikertomuksesta, josta lainattakoon tähän seuraavaa:

«Aikakautemme erityisenä tunnusmerkkinä on pyrintö työtätekevään, varattomain kansanluokkain kohottamiseksi edullisempaan asemaan aineellisessa, henkisessä ja yhteiskunnallisessa suhteessa. Tämä pyrintö on yhteinen kaikille sivistysmaille ja tämän toteuttamiseksi on vaikuttamassa voimia, joista ei mennyt aika ole uneksinutkaan. Kaikkiin suuntiin ulottavat nämä voimat vaikutuksensa ja yhteiskunta kokee puolestansa helpoittaa näitä pyrintöjä lainlaadinnan alalla.

Erityisen huomion ja merkityksen tälle liikkeelle antaa se seikka, että työntekijät yhä enemmän yhtyvät siihen, oivaltaen, että etupäässä tulee auttaa itseänsä, itse ryhtyä toimiin jos mielii pysyväisiä tuloksia saavuttaa. Siten tuo ulkoa päin vaikuttava voima yhteydessä sisäisen edistyshalun, itsensä auttamisen ja itsetoiminnan kanssa kehittyy sellaiseksi elinvoimaksi, jolla on menestymisen ehdot ja vakuudet itsessäänsä.

Itseauttavaisuuden periaatetta on yhdistysmuodossa koetettu toteuttaa. Yhdistynein voimin, yhdistynein ponnituksin koetetaan toteuttaa, mitä yksilöt erillään ja hajanaisina eivät voisi milloinkaan saavuttaa. Yksilön toiminta, sen käytettävänä olevat voimat ja keinot ovat niin heikot ja pienet, että suurta sivistystyötä ei näillä voida perille ajaa. Yhdistys on tässä varsinainen ja välttämätön vipu-

sin tilan koroittamiseksi aineellisessa ja siveellisessä suhteessa. Yksimielisyys on voiman ehto ja mikäli samaan suuntaan työskentelevät voimat yhdistettyinä karttavat, sikäli myöskin karttuu niiden vaikutus. Sen vuoksi on yhdistys tehokkain keino, kun inhimillisillä voimain ponnistuksilla koetetaan saavuttaa suuria tuloksia. Joukkojen voimalla vaikuttaa yhdistys vastustamattomasti kuin sadepisaroista kokoontunut virta, joka panee käymään suuria laitoksia. Siinä johtava aate yhdistyksiä perustettaissa.

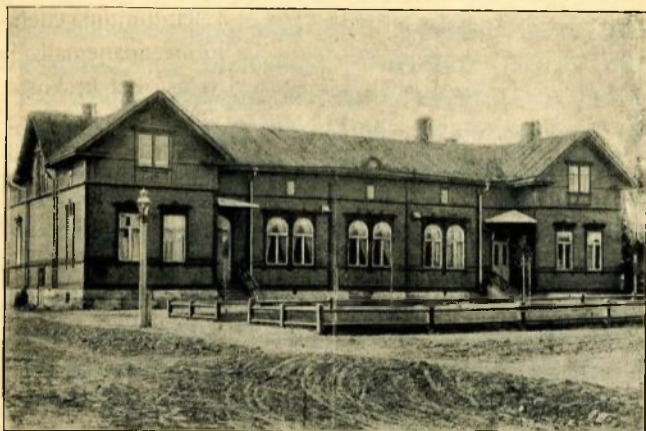
Työväenkysymys, se on kysymys työväen osanotosta yleiseen sivistystyöhön, heidän aineellisesta ja henkisestä kehittymisestään on täten meilläkin käynyt päivänpolttavaksi. Näin on tunnustettu, että yhteiskuntaruumiin yksi osa on viettänyt heikompaa elämää, mutta kuten elimistön toisistaan yhä riippuvain osain tulee pysyä terveinä, jotta elimistö voipi olla ja kehittyä, samoin yhteiskunnassakin ilmestyy parhain elinvoima, kun sen kaikki osat ovat oikeassa vuorovaikutuksessa ja terveellisellä pohjalla. Tämä vuorovaikutus voidaan ainoastaan yhteisellä työllä saavuttaa. Tämän vuoksi onkin toivottavaa, että kaikki luokat ottavat osaa työväestön pyrinnoihin asemansa kohottamiseksi. Tätä kannatusta onkin, kuten jo mainitsin, nuori työväenliikkeemme melkoisessa määrässä saavuttanut. Mutta vielä enemmän se sitä tarvitsee ja kaipaa.»

«Henkisellä alalla kokevat työväenyhdistykset lukusaleja perustamalla, laulu- ja soittoseuroja muodostamalla, luennoilla ja esitelmillä sekä jalostuttavilla ja virkistävillä huveilla kartuttaa työväestön tietomäärää, kasvattaa heitä sivistyksessä ja siveellisyydessä.

Aineellisella alalla kokevat taas yhdistykset edistää ja panna alkuun työväestön toimeentuloksi ja aineelliseksi vaurastumiseksi sopivia toimenpiteitä, kuten erilaisia säästö-eläke- ja sairaskassoja, asuntoyhdistäksiä y. m.

Yhteiskunnallisella alalla on yhdistyksien toiminta enemmän kasvattavaa laatua. Kokouksia toimeenpanemalla ja yhteiskunnallisista, työväestöä koskevista asioista keskustelemalla koetetaan totuttaa jäseniä itsehallintoon sekä kansalaisoikeuksiensa ja velvollisuuksiensa tuntemiseen sekä vapaaseen ajatusten vaihtoon. Täten on myöskin työväestöllä ainoa mahdollinen tilaisuus lausua mielipiteensä heitä koskevissa seikoissa, mikä asia on erittäin tärkeänä pidettävä.»

Tämän seuran 25-vuotista vaikutusta pitäisi seuraavassa lyhyin piirtein kuvailla. Mutta se on usein sangen vaikeaa, sillä lähteet ovat kovin vajanaisia. Ikävää on, että hyvinkin tärkeistä kysymyksistä on pöytäkirjoihin merkitty vain ylimalkaisesti. Tästä huolimatta on mieltäkiinnittävää seurata seuran kehitystä sen „vrigtiläisestä“ alusta aina nykyiseen sosialistisen katsantokannan omaavaan työväen järjestöön saakka.

Kemin Työväenseuran talo.

Seuran yleinen toiminta.

I. 1887—1896.

Jo pitemmän aikaa oli useitten yksityisten mielessä kyttenyt tuuma työväenyhdistyksen perustamisesta kaupunkiimme, mutta tämän toteuttamiseksi ei kukaan ollut ryhtynyt toimiin ennenkuin työmies G. H. Ruonalan kehoituksesta kokoontui huhtikuun 10 päivänä 1887 nahkuri R. Hackzellin asuntoon muutamia henkilöitä asiasta keskustelemaan. Tähän kokoukseen olivat saapuneet seuraavat henkilöt: Axel Lindstén, G. H. Ruonala, R. Hackzell, M. Kiif, S. Rimpiläinen, F. Ignatjeff, F. Karjala, Pekka Savolainen, A. Tikkanen, V. Ruonavaara, J. Herrala, L. Hedborg, U. Tikkanen, A. Knoblock ja A. Tepsa. Kokouksen puheenjohtajaksi valitaan nahkuri R. Hackzell. Kokoukseen saapuneet ovat yksimielisiä yhdistyksen perustamisen tarpeellisuudesta ja päättävätkin Kemin kaupunkiin perustaa *työväenseuran*. Jo samassa kokouksessa valitaan

väliaikainen johtokunta, jonka tulee etupäässä hankkia seuralle säännöt. Väliaikaisen johtokunnan puheenjohtajaksi ja kirjuriksi valitaan R. Hackzell, varapuheenjohtajaksi G. H. Ruonala, muiksi johtokunnan jäseniksi A. Lindstén, L. Hedborg ja M. Kiif. Viimemainitun toimeksi jää myöskin mallisääntöjen tilaaminen Oulusta Oulun Työväenseuralta. Raittiusseura Toivo II:lta pyydetään huonetta kokouksien pitoa varten.

Seuraavana sunnuntaina eli huhtikuun 17 päivänä päätetään kokoontua uudelleen, mutta kun kokoukseen saapui ainoastaan moniaita henkilöitä ja säännöt eivät vielä olleet ehtineet saapua Oulusta, lykättiin kokouksen pito vielä viikoksi eteenpäin, ensimmäiseen sunnuntaihin, huhtik. 24 päiväksi. Tähän kokoukseen, joka myös pidetään Toivo-seuran huoneustossa, oli saapunut toista sataa henkilöä. Tässä kokouksessa tarkastettiin Oulun Työväenseuran säännöt ja huomataan ne kelpolliseksi myöskin perustetulle Kemin Työväenseuralle. Näille säännöille vahvistusta hakemaan senaatista valittiin R. Hackzell. Mutta ennenkuin hän ehtii niitä vahvistettavaksi toimittaa, matkustaa hän pois paikakunnalta, jolloin vahvistuksen hankkiminen uskotaan G. H. Ruonalan toimeksi. Tässä kokouksessa valitaan myös ensi kerran seuralle sääntöjen määräämä johtokunta, johon tulevat valituiksi entisen väliaikaisen johtokunnan jäsenet. Jäseniä liittyy seuraan heti 28, vuoden lopussa on jäseniä jo 39.

Useissa seuraavissa kokouksissa keskustelevat seuran jäsenet m. m. kesän aikana tapahtuvasta lastaustyöstä, vaan kun seurassa on jäsenenä yksityinen lastausurakoitsija, syntyy jäsenten kesken erimielisyyttä ja mitään päätöstä ei saada tehdyksi. Samassa kokouksessa keskustellaan myös siitä, miten saataisiin jäsenet enemmän ottamaan osaa kokouksiin. Tämän asian auttamiseksi päätetään ruveta hom-

maamaan luennoita niin paljon kuin tila sallii; lukusalia ja kirjastoa päätetään myös ruveta puuhaamaan ja päätetään kysyä raittiusseura Toivolta, tahtooko se olla osallinen lukuhuoneen perustamisessa. Kokouksia pidetään tänä vuonna, milloin Toivo-seuran huoneustossa, milloin K. Postin, P. Pellon ja Aspegrénin luona, kaikkiaan 10. Joulukuun 22 pidetään m. m. Raittiusseuran ja Työväenseuran yhteinen kokous, jossa päätetään valtiopäiville esittää pyyntö, että *ulkomaan ja kotimaan väkiviinan myynti kiellettäisiin*. Kieltolaki-vaatimus tavallaan siis esiintyi silloin jo Perä-Pohjolassa. Samassa kokouksessa päätetään myös valtiopäivillä anoa, että asuinhuoneetkin kaupungissa saataisiin varustaa pärekatoilla. Nämä anomukset pyydetään valtiopäivillä esittämään valtiopäivämies, maanviljelijä M. Niemelä.

Vuodeksi 1888 vuokraa seura itselleen kokoushuoneen Raittiusseura Toivolta 40 markan vuotuisesta vuokrasta.

Vuosikokous pidetään 15 p:nä tammik. 1888 ja tulevat tälle vuodelle virkailijoiksi: esimieheksi Antti Sarell, varaesimieheksi G. H. Ruonala, kirjuriksi viskaali Ernst Mesterton, kassanhoitajaksi P. Pelto, kantomieheksi K. Posti ja johtokunnan jäseniksi F. Aspegrén, J. Sarell ja F. Törmänen sekä A. Borgman. Sanomalehti «Tampereen Sanomat»¹⁾ päätetään tilata ja ruvetaan keräämään listoilla varoja kirjaston pohjarahastoon. Samoin päätetään kirjaston perustamista varten pyytää arpajaislupaa ja tätä lupaa hakemaan valitaan A. Sarell. Arpajaistoimikuntakin jo valitaan ja tulevat siihen valituksi G. H. Ruonala, P. Nyman, P. Pelto, R. Hackzell, A. Tallgrén, J. Herrala, A. Sarell ja

¹⁾ Tampereen Työväenyhdistyksen sanomalehti «Kansalainen» ilmestyy joka toinen viikko osuutena «Tampereen Sanomissa». Näihin aikoihin välitetään Kemistä silloin tällöin uutisia «Kansalaiseen».

J. Sarell. Arpajaistoimikunnan kokous määrätään pidettäväksi ja tutkitaan milloin olisi soveliain aika arpajaisten pitoon. Lieneekö sitten tähän arpajaisluvan pyyntöön tullut vastaus ollut kieltävä, voi olisiko lupa jäänyt kokonaan hakematta, siitä ei ole tietoa säilynyt; arpajaisia ei kuitenkaan ole pidetty. Käsityöseuran perustamisesta myös puhutaan tarkoituksella mahdollisesti valmistaa arpajaisvoittoa, mutta lienee tämäkin tuuma jäänyt toteuttamatta. Tammiukuun 30 p:nä samana vuonna, kun kaupungin kokouksessa on esillä kysymys, myönnetäänkö viinanmyyntioikeuksia kaupunkiin, päättävät seuran jäsenet mennä kokoukseen ja kovasti vastustaa sitä. Varojen kartuttamisesta seuran kassaan koetetaan mahdollisimman paljon huolta pitää. Niinpä keväällä arvannoston aikana pidetään tanssit ja kesällä pidetään Juhannussyön valviaiset. Tuloja on seuralla kaikkiaan v. 1887—88 266 mk. 83 p. Näistä tuloista on neljäs osa luovutettu sairas- ja hautausapukassaan ja neljäs osa hätä-apukassaan. Näitä kassoja ei kumminkaan silloin vielä liene ollut, vaan on ehkä vasta aikomuksena perustaa mainitut kassat ja kerätään niille tällä tavoin rahastoa. Maaliskuulla v. 1888 pyytää G. H. Ruonala Tampereen työväenyhdistyksen sairaus- ja hautausapukassan sääntöjä ja samana vuonna huhtikuussa lähetetään Tampereelta nuo pyydettyt säännöt.

Talvi v:na 1888 on työväelle ankara, työtä on vähän. Seuran keskuudessa pohditaan työttömyyden synnyttämää puutetta ja sen poistamiseksi päättää seura anoa, että kaupunki avaisi möljätyöt satamassa, vieläpä ehdotetaan mistä hirretkin möljään olisi otettava, nim. Selkäsaaresta, Peura-saaresta ja Veitsiluodosta. Sitäpaitsi anotaan, että ainoastaan oman kunnan väkeä otettaisiin työhön. Muittenkin työnantajain puoleen kääntyy seura anomuksella, että työssä pidettäisiin etupäässä oman kunnan työmiehiä. Tämän

johdosta julkaisee seuran johtokunta seuraavan, paikkakunnan työnantajille osoitetun julistuksen.

«Herroille työnantajille!

Kemin Työväenseura on työväestön usein lausumain toivomusten johdosta keskustellut siitä oman kunnan työväestöä rasittavasta epäkohdasta, kun tänne joka vuosi saapuu työnansioille melkoinen luku työmiehiä muista kunnista, jotka usein saavat ennen oman kunnan työväestöä työtä. Varsinkin saapuu parhaammaksi työnajaksi maaseuduilta, joissa verot sekä elintarpeet ovat halpoja, työväkeä, anastaen itsellensä työansiot, ilman että siitä kaupungilla olisi mitään suoranaista tahi epäsuoraa tuloa. Näitten verottamisen kieltävät voimassa olevat lait, eikä sitä myöskään monien käytännöllisten vaikeuksien ja mahdollisesti syntyvien rettelöiden tähden työväenseura pitänyt soveliaana.

Sitävastoin päätti yhdistys yksimielisesti lausua sen toivomuksen, että työnantajat käyttäisivät etupäässä oman kunnan työmiehiä töissään, milloin ne ovat yhtäpäteviä kuin muualta tulleet. Tuskin tarvinnee mainita mitä etuja tästä olisi. Oman kunnan työväestö saisi varsinkin nykyisinä ahtaina aikoina tarpeellista ansiota, tarvitsematta turvautua yleisiin varoihin, joihin he ansion puutteessa ovat yhtä oikeutetut kuin pakoitettutkin. He myöskin paremmin voisivat suorittaa veronsa ja välilliset edut tästä olisivat melkoiset, kuitenkin esimerkiksi vastaavien rasitusten vähentäminen työnantajilta, ynnä muilta. Tämän vuoksi pyytää Työväenyhdistys Herroja työnantajia katsomaan oman kunnan työväestön etuja työansion saamisessa ja rohkenee lausua etenkin sen toivomuksen, että kaupungin yleisissä töissä, joiden kustannukset oman kunnan jäsenet suorittavat, myöskin käytettäisiin oman kunnan työväestöä.

Johtokunta.«

Kesäkuun 3 p:nä 1888 valitaan komitea 2 kuukauden kuluessa tekemään sääntöjä „Apukassalle“; pöytäkirjassa ei kumminkaan mainita mille apukassalle. Komiteaan tuli valituksi G. H. Ruonala, Simo Rimpiläinen ja Ernst Mesterton.

V. 1889 päättää seura perustaa Kauppayhtiön. Tällaisesta hankkeesta luonnollisesti seuraa paljon puuhaa yhdistykselle, sillä kauppayhtiön asiat käsitellään suurimmaksi osaksi seuran kokouksissa. Tänä vuonna ei yhdistyksen harvoissa kokouksissa käsitelläkään juuri muita kuin Kauppayhtiötä koskevia asioita. Ensikerran tästä keskustellaan 24 päivänä helmik., jolloin myöskin valitaan toimikunta, johon tulevat valituiksi: A. Sarell, P. Kääntönen, K. Posti, J. Herrala, A. Tikkanen, A. Borgman, J. Sandberg, F. Törmänen, E. Isola, K. P. Lahdenperä ja G. H. Ruonala. Toimikunta valtuutetaan myös hankkimaan vahvistusta kauppayhtiön ohjesäännölle. Tällainen ohjesääntö on nähtävästi jo aikaisemmin valmistettu, vaikka siitä ei pöytäkirjoissa enemminkin mitään mainita.

Huhtikuussa v:nä 1889 pyytää Kemlin maalaiskunnan työväestö mallisääntöjä Kemlin Työväenseuralta. Esimerkki on siis ehtinyt jo vaikuttaa maaseudulleen. Säännöt päätetään antaa maalaiskuntalaisten asiamiehelle Matti Rapakolle sillä ehdolla, että ne lähetetään takaisin. Yhdistystä Kemlin maalaiskuntaan ei kumminkaan sillä kertaa synny, ainakaan ei se ole toiminut mitään.

Kuten jo mainittiin rajottuu seuran toiminta tänä vuonna yksinomaan Kauppayhtiön alkuvalmistuksiin. Muita asioita ei juuri näytä olleen keskusteltavana. Toiminta muutenkin laimenee, kunnes se vuonna 1890 supistuu melkein kokonaan. Jäseniä on seurassa ainoastaan 6 ja ainoastaan 4 kokousta pidetään, jossa käsitellään etupäässä kauppayhtiötä koskevia ja seuran sisäisiä asioita.

Seuraavat kaksi vuotta menevät myös Kauppayhtiön asioissa. Sille saadaan säännöt vahvistetuksi ja myydään osakeita. Kauppayhtiön varsinainen toiminta alkaa luultavasti v. 1891. Kauppayhtiön toimikuntaan valitaan tänä vuonna: puheenjohtajaksi A. N. Lithner, kassanhoitajaksi P. Matinlassi, kirjanpitäjäksi ja varajohtajaksi G. H. Ruonala, muiksi toimikunnan jäseniksi: P. Maronen, E. Lindström, A. Borgman, F. Törmänen, J. Sarell, H. Kakko, M. Lukkarila ja O. Haveri. Kauppayhtiö ei kumminkaan jaksa pysyä pystyssä huonon johdon takia vaan täytyy se muutamien vuosien kuluttua kokonaan lopettaa.

V. 1891 saa seura viinavoittovaroista lahjaksi 100 markkaa. Tänä vuonna päätetään myös perustaa lukusali ja tilataan ensi aluksi «Tampereen Sanomat». Vapaehtoisia lahjoja kerätään lukusalin hyväksi.

Useita työttömäin kokouksia pidetään talvella 1892. Keskusteltavana näissä kokouksissa on: «miten työkansa nyt rupeaa itseään elättämään, kun kaupungin työt keskeytetään juuri pahimmalla aikaa.» Päätetään, että on viikon kuluttua saatava auki jokin työpaikka. Esitetään: 1) että on jatkettava satamamöhljän töitä; 2) että on aloitettava sillan korjuu sekä 3) torikaivon ja 4) uimahuoneen rakennusta on aloitettava. Jos ei kaupungilla ole varoja töiden jatkamiseen, niin esitetään, että otettaisiin 1,000 markan laina sitä varten. Työkansan tarpeet vaativat, että viipymättä ensi viikolla aukeaa joku työpaikka. Pari päivää myöhemmin saadaan tietää, että ei ole rahatoimen päätös lakkauttaa töitä, vaan on se kaupungin taloudenhoitajan syy, joka on markkina-reisulla. Tästä päättää työttömäin kokous lausua paheksumisensa ja pyytää «uutta taloudenhoitajaa, joka joutaa olemaan työpaikalla» ja että töitä heti jatketaan.

Eräässä kokouksessa on ollut tarkastettavana valtion sairausvakuutuslakiehdotus ja on tästä ehdotuksesta päätetty

antaa lausunto, «kun ensin tutkitaan sen sisältöä tarkemmin josko se sopii tänne pohjan perille».

V. 1893 alkaa seura toimia vasta syyskuulla. Kokouksia pidetään kaupungin kansakoululla. Puheenjohtajaksi valitaan apteekkari P. Leman, joka samalla on Kauppayhtiön ylijohtaja. Pääasiana näyttää tällöinkin olevan Kauppayhtiön asiat. Ainoastaan 17 kokousta keritään pitää, kun syntyy riitaisuuksia Kauppayhtiön ja Lemanin välille, joitten selvittämiseen kuluu vielä vuosi 1894. Seuran toiminta yhä laimenee. V. 1894 päättää seura anoa Kemini kaupunkiin pormestaria ja lausuu toivomuksen, että «sen parempi mitä pikemmin saadaan omituinen pormestari kaupunkiin». 14 päivänä toukok. samana vuonna keskustellaan työväen valtuuskunnan kirjeen johdosta, haluaako Kemini Työväenseura yhtyä «muun Suomen Työväenyhdistykseen». Yhtyminen jätetään kumminkin tuonnemmaksi ja valitaan Valtuuskunnalle Kemistä tietoja antamaan seuran esimies Johan Huttula.

V. 1895 on seurassa ainoastaan 4 jäsentä, nim. J. Huttula, F. Törmänen, K. Kakko ja G. H. Ruonala. Ainoastaan 2 kokousta pidetään. Toisessa kokouksessa laatii seura ehdotuksen jaettavista viinavoittovaroista, ehdottaen omiin kassoihinsa annettavaksi kaikkiaan 500 markkaa.

Huonot ajat ja yleinen liikepula vaikuttavat sen, että seuran toiminta tänä vuonna kokonaan loppuu ja vasta ensi vuoden alussa elpyy uudelleen. Suurena syynä seuran toiminnan lamautumiseen on ehkä sekin, että seuran perustaja ja monivuotinen puheenjohtaja ja kirjuri, työmies *G. H. Ruonala*, joka tähän asti on ollut johtavana sieluna, sairastuu keuhkotautiin, joka vie hänet hautaan. Maaliskuussa v. 1896 tämä innokas seuran eteenpäin viejä kuolee. Ikävä vaan, ettei tästä vainajasta ole saatavissa va-

lokuvaa; seuran perustajana ja ylläpitäjänä olisi se ansainnut sijansa tässä julkaisussa.

Tähän päättyikin I:nen ajanjakso työväenseuran historiasa, joka voidaan jakaa 3 osaan, sillä niin erilaista sen toiminta on ollut eri aikoina. Tähän astinen toiminta oli ollut vakavaa ahertamista taloudellisissa ja kunnallisissa asioissa. «Harkittiin ja tuumailtiin milloin minkin jäsenen luona (lukuunottamatta v. 1888, jolloin seura oli vuokralla Toivo-seuran huoneustossa,» mutta enimmäkseen ne pidettiin usein mainitun Ruonalan asunnossa. Seuran jäsenistö oli enimmäkseen kunnan jäseniä, paikkakunnalla olevien pikkutalojen omistajia, jotka työnteolla elivät. Heidän harrastuksensa kohdistui etupäässä kunnallisiin asioihin. Kunnan jäseninä katsoivat he oikeudekseen valvoa kunnan asiain hoitoa ja järjestelyä. Työttöminä aikoina melkeinpä joka vuosi kääntyvät he kunnan puoleen vaatien töitä, joka usein lienee onnistunutkin. Se vaisto, joka nykyaikana pakottaa työläisiä järjestymään, on heille ollut vieras. Kaikenlaisia kassoja perustamalla seuran yhteyteen, koetaan seuran toimintaa ylläpitää, mutta ajan muuttuessa ja työväestön vähitellen oppiessa tuntemaan asemansa yhteiskunnassa, kylmenee se vähitellen seuralle kunnes sen toiminta kokonaan lakkaa.

II. V. 1896—1903.

Vuodesta 1896 alkaa uusi ajanjakso Kemin Työväenseuran historiassa. Taloudellinen nousuaika, joka alkaa maassa, tuopi vaikutuksensa myös Perä-Pohjolaan. Se tuo mukanaan uusia aatteita ja uusia voimia. Monenlaiset sivistysharrastukset elpyvät. Niinpä herätetään eloon Kemin Työväenseurakin, joka lähes 10 vuotta jo oli toiminut, mutta viimeisinä aikoinaan väsähtänyt liiallisista pon-

nistuksista; sitäpaitsi oli seura koko entisen toimintansa aikana pysynyt jokseenkin vieraana nuoremmalle sukupolvelle ja erittäinkin naisille. Nyt sitävastoin rientää nuoriso, samoin kuin naisetkin mukaan ja toiminta saa reippaan ja nuorekkaan luonteen.

Mistä saa toiminnan elpyminen alkusysäyksen, selviää vuoden toimintakertomuksesta, josta tähän lainaamme seuraavan kappaleen: «Kulunut vuosi on ollut suuri käännekohta Kemin Työväenyhdistyksessä. V. 1895 joulukuussa heräsi muutamissa henkilöissä ajatus, että yhdistys olisi herätettävä uuteen eloon. Sen johdosta pidettiin yleinen kokous asioitsija Johan Huttulan asunnossa, jossa yleinen mielipide oli, että yhdistys olisi saatava eloon ja päätettiin kutsua kaikkia asiaa harrastavia henkilöitä kokoukseen kaupungin paviljongille 5 päivänä tammik. 1896. Saman asian johdosta kävi Kaarlo Lindroos Laitakarin sahall jouluk. 29 p:nä pitämässä luennon työväenasiasta, joka näytti tehneen hyvän vaikutuksen kuulijoihin, koska kaikki innolla ottivat vastaan tämän uutisen, että seura perustetaan.

Tammikuuu 5 päivänä 1896 pidetään seuran kokous Puistopaviljongilla, johon yleisöä oli saapunut salin täydeltä. Kokouksessa pitää tehtailija Granholm esitelmän Työväenseuran merkityksestä, jonka jälkeen toimitetaan jäsenkirjoitus; jäseniksi ilmoittautuu heti 66. Valitaan sääntöjen määräämä johtokunta. Puheenjohtajaksi valitaan tehtailija H. Granholm, varapuheenjohtajaksi I. Ulén, rahastonhoitajaksi F. Törmänen, kirjuriksi Kaarlo Lindroos, johtokunnan jäseniksi A. Granö, H. Kakko, E. Pietilä, Stelander, G. Martin. Viimemainittu kumminkin pian eroaa ja valitaan hänen tilalleen maalari J. J. Pitzén. Pyydetään kaupungilta lupaa saada Puistopaviljongilla pitää seuran iltamia ja kokouksia. Pyyntöön on nähtävästi saatu kiel-

tävä vastaus, koska seura on pakotettu vuokraamaan huoneuston muualta. Tänä vuonna on seuran huoneustossa vahtimestari. Varoja on entisajoilta saatavissa 709:23 mk., josta työväenseuralle tulee 186:16 mk. Loput Sairaus- ja Hautaus- sekä Hätäapukassalle.

Nyt käydään innolla käsiksi toimintaan. Erittäinkin nuorisoo alkaa vilkkaasti puuhata huveja. Valitaan erityinen huvitoimikunta, jonka tulee pitää huolta huvien järjestämisestä. Harjoitellaan näytelmäkappaleita. Perustetaan laulu- ja ompeluseura. Yleensä on toiminta erittäin vilkasta ja uutuudellaan tempaa se kaikki mukaansa. Aluksi vuokrataan huoneusto seuraa ja sen lukutupaa varten asiointisija Huttulalta. Huoneusto on liian pieni ja sen takia täytyykin iltamia pitää Puistopaviljongilla. Kesäkuun 1 päivänä vuokraa seura M. E. Stelanderin talon, joka onkin siksi tilava, että se silloisissa oloissa tyydyttää seuran tarpeen. Kokouksissa käsitellään etupäässä seuran sisäisiä asioita ja järjestellään sen toimintaa, mutta onpa aikaa kajoja yleisiinkin asioihin, niinpä m. m. on taas esillä väkijuomainkauppa kaupungissa; kaupungin hallinnolle lähetetään viinanmyynnin rajoittamista ja olutkauppain sulke- mista koskevat esitykset. Esitetään kuntakokoukselle torikaupan järjestämistä ja lihantarkastuksen aikaansaamista. Riittääpä seuralta harrastusta opetuksenkin alalle, seuran kustannuksella nim. perustetaan *sunnuntaikoulu*; pöytäkirjoissa ei kumminkaan mainita, mitä koulussa on opetettu, kuinka kauan se on toiminut ja kutka sen opettajia ovat olleet. Tanssiaika iltamissa päätetään rajoittaa kahteen tuntiin, ja iltamat määrätään lopetettavaksi klo 11 illalla.

Tänä vuonna pannaan alulle seuran sääntöjen uusiminen. Valitaan nim. komitea tarkastamaan sääntöjä ja tekemään niihin muutosehdotuksia.

Tampereella pidettävään työväenyhdistysten edustajako-

koukseen ei seuran pitkän matkan takia kannata lähettää edustajaa, vaan pyytää edustajakseen K. Viljakaista Tampereelta. Hän ei kumminkaan voi ottaa tointa vastaan, vaan ehdottaa sijaansa toimittaja J. Turtosta Tampereelta, joka mielihyvällä ottaa toimen täyttäkseen. Kirjelmässään selittää hän kantaansa tärkeimpiin kysymyksiin, joka on sama kuin työväen valtuuskunnan enemmistön, v. Vright'in, Hjeltin y.m. Turun työväenyhdistyksen herättämään kysymykseen oman työväenpuolueen perustamisesta ei hän mitenkään sano voivansa suostua, sikäli kun se tulee olemaan ristiriidassa kansallisen eli suomalaisen puolueen kanssa, johon kuulumista kirjoittaja pitää pyhänä asiana. Kirjeessään sanoo hän puoltavansa yleistä ja yhtäläistä äänioikeutta ja suhteellisia vaaleja vaikka käytännöllisistä syistä asettuikin 10 äänen kannalle. Seura asettuu myös samalle kannalle äänioikeuskysymyksessä. 10-tuntista työpäivää päätetään vaatia. Samoin, että yhteinen työväen eläke- ja apukassa valtuuston toimesta perustettaisiin.

Kesäkuussa pidetään arpajaiset, joista tulot, yli 400 mk. käytetään kirjaston perustamiseen.

Sairaus- ja Hautausapukassan toiminta, johon seuran sääntöjen mukaan meni puolet jäsenmaksuista, päätetään alottaa ja erityinen hallinto sitä varten valitaan, jonka käynnäyttäväksi luovutetaan kaikki Sairaus- ja Hautauskassan pohjarahastoon kerätyt varat. Tämä kassa on vieläkin olemassa ja on se aivan itsenäinen sekä Työväenseurasta riippumaton. On toiminut hyvällä menestyksellä.

Kaupungin lukusalin, kansankirjaston ja kansantajuisten luentojen aikaansaamisesta tekee seura pyynnön raastuvankokoukselle, josta tuloksena on, että lukusali perustetaan ja kirjasto järjestetään paremmin.

V. 1897 avaa seura oman lainakirjastonsa, jossa on yli 300 nid. Lukusalin ylläpitämiseksi pidetään arpajaiset elokuulla.

Oman talon saaminen alkaa kyteä jäsenten mielissä, niinpä valitaankin erityinen rakennustoimikunta 21 p:nä maalisk. Tämän toimikunnan tehtävänä on laatia ehdotus milloin ja miten seura voisi alkaa oman talon rakennuspuuhat. Varoja rakennushankkeita varten kerätään taksoitamalla 50 pennillä seuran mies- ja 25 pennillä naisjäseniä.

Maaliskuun 21 p:nä pidetään seuran toimesta yleinen kansalaiskokous, jossa keskustellaan miten saataisiin oluemyynti poistetuksi tai rajoitetuksi kaupungin kievarissa, niin että sitä saisi myydä ainoastaan matkustajille. 5-luokaisen porvariyhteiskoulun perustamista kannatetaan. Nämä asiat toimitetaan raastuvankokouksen käsiteltäväksi.

Anniskeluyhtiön viinavoittovaroista saadaan lukusalin ja kirjaston ylläpitämiseksi joku summa, jonka suuruus ei ilmene pöytäkirjoista.

Raittiusseuran ehdotuksesta päätetään yhteisesti ruveta valvomaan kunnan asiain parempaa järjestelyä ja valitaan sitä varten 5-henkinen toimikunta, n. s. «työväen valtuusto», jonka tulee huolella ja tarkkuudella kunnan asioita valvoa.

Nyt on saatu valmiiksi uusi sääntöehdotus ja päätetään ne toimittaa asianomaiseen paikkaan vahvistettavaksi. Samalla päätetään muuttaa nimi Kemlin Työväenyhdistykseksi, mutta tuntemattomista syistä jää nimi edelleenkin Kemlin Työväenseuraksi.

V. 1898 pyytää seura kaupungilta tonttia oman talon aikaansaamiseksi. Kaupunki lahjoittaakin seuralle tontin ilmaiseksi. Tämä tontti olikin seuralle kipeään tarpeeseen, sillä tontin saatuaan kiirehtii seura rakennushommia. Rakennustoimikunnalle jätetään piirustusten ja kustannusarvion laatiminen y.m. valmistavat työt. Samaan aikaan koetetaan saada 10,000 markan kiinnityslaina rakennus-

homman jouduttamiseksi, mutta ei onnistuta saamaan. Kannatusyhtiön perustamista puuhataan myös, mutta voitattomien esteiden takia jää tämäkin puuha paperille. Johtokunnan ehdotus, että raittiusseuran kanssa yhdessä ruvettaisiin talonrakennukseen, hylätään seuran yleisessä kokouksessa, mutta jätetään kuitenkin johtokunnalle valta neuvotella Raittiusseuran kanssa.

Että Ruotsin raha saataisiin pois käytännöstä julaistaan seuran taholta kehoituksia lehdissä, että sitä ei otettaisi vastaan. Tästä pidetään useita kokouksia.

Vuoden lopulla on puheenjohtajana V. Grönroos, jonka aloitteesta m.m. valitaan tilastokomitea, jonka tehtäväksi tulee m.m. tutkia, noudatetaanko Kemin seudulla tapaturmavakuutuslakia. Saman toimikunnan tehtävänä on myös tutkia voimassa olevaa elinkeinolakia. Yleisissä työväenkokouksissa keskustellaan useista työväestöä koskevista kysymyksistä. M.m. vaaditaan 10-tuntisen työpäivän aikaansaamista.

Äänivaltaisia työläisiä kehoitetaan joukoin ottamaan osaa pormestarin ja takseerauslautakunnan vaaliin.

Tähän aikaan kehoittaa Työväen valtuuskunta seuraa yhtymään omaan työväenpuolueeseen, mutta seura on yhtymiseen nähden «epäilevällä kannalla», ja asia lykätään toistaiseksi.

Agitatsioonikirjasta «Mihin pyritään?» tilataan seuran varoilla 20 markan edestä.

Lopulla vuotta perustetaan «Säkeniä»-niminen käsinkirjoitettu lehti, jota seuran jäsenet toimittavat ja joka jonkun aikaa ilmestyy seuran toimeenpanemissa iltamissa.

V. 1899 toimeenpannaan seuran aloitteesta Kansanopistokurssit, joissa oli runsas osanotto. Luennoitsijoina esiintyivät toim. Brander, luennoiden Suomen valtiollisesta asemasta, maist. Friman Suomen kirjallisuuden historiasta,

maist. O. Petäjistä ilmasta ja vedestä, agr. Teräksinen maanviljelijäin yhteistoiminnasta ja kirkkohra Snellman kirkkohistoriasta.

Keskustellaan ääniasteikon poistamisesta, jonka alustaa toim. Brander, puolustaen ääniasteikon rajoittamista 10 ääneen. Seura kumminkin hyväksyy periaatteen: mies ja ääni.

Anniskeluyhtiön viinavoittovaroista pyydetään rakennusrahastoon 1,000 markkaa ja saadaan 500 markkaa. Samoin pyydetään Sairaus- ja Hautauskassalle 500 markkaa, joka saadaankin.

Työmies -lehteä koetetaan levittää mahdollisimman paljon ja valitaan seuran puolesta asiamieskin lehteä varten. Työväen Kalenteria tilataan 40 kpl.

Seura on jo 3 vuotta asuskellut M. E. Stelanderin talossa, mutta laajentuneen toiminnan takia käypi huoneusto pieneksi ja vuokraa seura 1 p. kesäk. 1899 tilavamman huoneuston J. Herralta 3 vuodeksi eteenpäin 900 markan vuotuisesta vuokrasta.

Seuran tarmokas puheenjohtaja V. Grönroos matkustaa kevätkesällä pois paikkakunnalta ja seura jää kesäksi ilman puheenjohtajaa, jonka vuoksi toiminta on nukuksissa marraskuuhun, jolloin puheenjohtajaksi valitaan J. E. Kunnari. Yksi yleinen kokous pidetään vielä tänä vuonna, jossa m.m. valtuusmiesehdokkaiksi asetetaan P. Niemelä, A. Littov, F. Törmänen, A. v. Schrove, F. Junnelius, J. Jokiperä, H. Castrén, K. Björkman, J. Herrala, O. Petäjistä, A. Teräksinen, F. Tiura, J. E. Åsvik, H. Granholm ja I. Ulén.

V. 1900 on puheenjohtajana Elias Lahti. Huvitoimikunta toimii tänä aikana jokseenkin vilkkaasti, vaikkakin muu toiminta on laimeaa, harvoissa kokouksissa keskustellaan vaan seuran sisäisiä asioita, pääasiassa oman ta-

lon hankkimista. Rakennustoimikunnan toimintaa koetaan jouduttaa ja pannaan pois viralta entinen rakennustoimikunta, joka ei ole mitään saanut aikaan. Uusi toimikunta valitaan, johon tulevat J. Huttula, J. Herrala, J. Pitzén, A. Jokisalo ja J. Tervaniemi. Uusi rakennustoimikunta saakin seuran tontin aidatuksi, mutta siihen rakennustoiminta taas pysähtyy varojen puutteen tähden. 10,000 markan rakennuslainaa kyllä hommataan, mutta ei saada. Tänä vuonna hyväksytään myös rakennusmestari J. Hedströmin laatimat piirustukset seuran taloa varten. Viina-voittovaroista saadaan rakennusrahastoon 500 mkaa.

Seuran varapuheenjohtajan J. Huttulan aloitteesta otetaan taas esille kysymys raittiusseuralle ja Työväenseuralle yhteisen talon aikaansaamisesta. Asiaa eteenpäin viemään valitaan komitea, joka tekeekin sittemmin ehdotuksen yhteisen talon rakentamisesta, mutta raukeaa tämäkin hanke luultavasti varojen puutteessa. Raittiusseuralle vuokrataan huoneusto niin kauvaksi kun se saa oman huoneuston.

Eräässä kokouksessa keskustellaan miten työväki saataisiin luopumaan kahvista, tupakista ja väkijuomista, mutta jää keskustelu vastaukseksi kysymykselle. Raittiusasiaa kannatetaan lämpimästi.

V. 1901—1902 on toiminta yhtä laimeaa kun edellisenäkin vuonna. Mitään periaatteellista kysymystä ei seuralla ole keskusteltavana. Laimeuteen vaikuttaa ehkä suureksi osaksi sekin, että ei voida varojen puutteen vuoksi ryhtyä oman talon rakennukseen.

Taloudellisesta puolesta pitää huolen huvitoimikunta, toimeenpanemalla lukuisia iltamia. Arpajaislupaakin rakennusrahaston kartuttamiseksi pyydetään, mutta ei saada.

Seura tekee 1 p. kesäk. kävelyretken maalle.

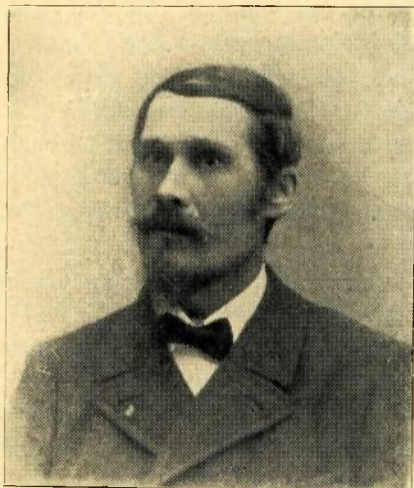
1 päivä kesäkuuta 1902 loppuu seuran vuokrasopimus J. Herralan kanssa; seuralla ei nyt ole minkäänlaista huo-

neustoa. Pyydetään kyllä, että seura saisi toimia Puistopaviljongilla, vaan pyyntöön saadaan kieltävä vastaus. Kesän ajaksi sijoitetaan seuran irtain omaisuus Vierimaaalta vuokrattuun makasiiniin ja kirjasto Palokunnantalolle.

Syyskuun alusta vuokrataan huoneusto O. Lampelalta, mutta kovin ahtaaksi ja vaivaloiseksi käy täällä toiminta vaikka innostustakin jo näyttäisi olevan. Huoneusto on kovin pieni.

Huoneuston ahtaus ja kyllästyminen vuokrahuoneisiin pakottaa seuraa yhä enemmän työskentelemään oman talon aikaansaamiseksi. Kiinnityslainaa koetetaan hommata entistä utterammin, mutta kaikki on turhaa, lainaa ei saada. Työt alotetaan kumminkin. Rakennuksen perustamistyö alkaa nim. kevättälvella v. 1902 ja rakennustarpeita ostetaan niin paljon kuin niukat varat myöten antavat. Heinäkuussa samana vuonna valmistuu kivijalka. Varsinainen rakennustyö pitäisi nyt alkaa, mutta taas on varat lopussa. Kannatusyhtiön perustaminen otetaan taas esille, mutta huomataan se epäkäytännölliseksi. Vihdoin maaliskuussa v. 1903 keksitään keino, millä saadaan varoja rakennustyön jatkamiseen. Seura päättää nimittäin myydä 10 mkan velkakirjoja niin paljon kuin mahdollista siksi kunnes saadaan kiinnityslaina, jolloin ne lunastetaan takaisin. Tällä keinoin saadaankin varoja niin paljon, että rakennustyöhön voidaan heti ryhtyä. Viinavoittovaroista saadaan myös 1,000 mkaa.

Rakennustoimikunnalla on tähän aikaan paljon puuhaa, sillä sen tehtävänä ei ole ainoastaan valvoa, että talosta tulee mahdollisimman käytännöllinen ja tarkoitustaan vastaava, vaan tulee sen keksiä keinoja miten milloinkin saa hankituksi varoja. Huoneiden pienuuten takia ei voida paljon iltamatuloillakaan aikaan saada. Seuran jäsenistö on enimmäkseen nuorta väkeä, joten vastuunalainen ra-

Frans Lehtonen.

kennustoiminta on uskottu etupäässä rakennustoimikunnan tehtäväksi ja etenkin sen puheenjohtajan on oltava joka paikassa. Toimikuntaan, joka tämän työn loppuun suoritettiin, kuuluivat: E. Lahti, J. Herrala, K. P. Lahdenperä puheenjohtajana, K. Knoblock ja J. Ketunen.

Syyskuussa onnistutaan Kansallisosakepankista saamaan 10,000 mk. kiinnityslaina, joilla varoilla päästäänkin niin pitkälle, että talo saadaan valmistetuksi asuttavaan kuntoon.

Marraskuussa muuttaa seura omaan taloonsa. Marrask. 29 p:nä on talon juhlalliset vihkiäiset, johon tilaisuuteen oli m.m. kutsuttu kaupungin valtuusto. Vihkiäistilaisuus oli valmistettu niin suuremmoisiksi kuin niissä oloissa oli mahdollista. Puheen pitää seppä Frans Lehtonen, juhlapuheen pitää maisteri Rantaniemi. Lausutaan myös Kössi Lindström'in (Kaatran) tilaisuutta varten sepittämä erityinen juhlaruno.

III. V. 1903—1912.

Tästä alkaen ohjautuu seuran toiminta uusille urille. Pikkuporvarilliset nurkkaharrastukset vähitellen jäävät, jät-

täen tilaa yhä vakiintuvalle sosialidemokraattiselle katsantokannalle. Toiminta kysyy innostusta ja malttia, sillä valtiolliset olot kiristivät kiristymistään.

Näinä aikoina ovat myös seuran entiset johtajat ja henkiin herättäjät luokkaantuneet pois. Haihtuneet ovat myöskin ne kaukaiset ihanteet, joita seura oli päämääräkseen asettanut ja jotka nuorisoa kannustivat toimintaan, mutta joihin ihanteihin he tuskin uskoivat itsekkään eivätkä luulleet niitä koskaan saavuttavansa. Toiminta saa yhä enemmän luokkataistelun luonteen. Ammatillinen liike tekee tuloaan paikkakunnalle.

1903 on puheenjohtajana *Frans Lehtonen*. Puoluehallinnon lähettämän kiertokirjeen johdosta päättää seura yksimielisesti *liittyä Suomen Työväenpuolueeseen*. Tarkastetaan niinikään Puoluehallinnon lähettämä ehdotus *ohjelmaksi sos.-dem. puolueelle Suomessa*. Ohjelma hyväksytään kokonaisuudessaan muuten, paitsi ohjelman 5 kohta, joka koskee uskontoa ja kirkkoa, ei saavuta hyväksymistä.

Kesäkuun ensimmäisenä sunnuntaina pannaan toimeen mielenosotusretki. Tilataan mielenosotusmerkit ja levitetään kirjasta «Etsi oikeuttas!» Agitaattori-rahastoon kerätään myös varoja, mutta ei lähetetä kursseille ketään.

Puoluetoimikunnalle lahjoitetaan 25 markkaa puolue-toiminnan avustamiseksi.

Äänioikeusasiaa päättää seura auttaa eteenpäin aineellisilla varoilla, kuten muuallakin Suomessa, ja päättävät seuran jäsenet verottaa itseään 20 penniä mies- ja 10 penniä naisjäseneltä.

V. 1904 on puheenjohtajana *Atte Mantere*. Ensi kerran toimeenpannaan Vappu-mielenosotus, jossa hyväksytään äänioikeusasiassa Forssan kokouksen päätökset sekä esitetään vaatimus *8-tuntisen työpäivän aikaansaamisesta*. Vaaditaan myös *kunnallisen kieltolain* toimeenpanoa siksi

Atte Mantere.

kunnes yleinen kieltolaki saadaan aikaan. Kesäkuun 5 päivänä toimeenpannaan tavanmukainen mielenosotusretki, johon osanotto on runsas.

Edustajaksi Helsingin ylimääräiseen puoluekokoukseen syysk. 26—28 p:nä valitaan Atte Mantere.

Kun samana syksynä tuli esille kysymys osanotosta valtiopäivämiesvaaliin, päättää seura, että koska kaupungin yleisen vaalikokouksen asettama ehdokas lakitieteen kandidaatti Edv. Castrén täydellisesti kannattaa sos.-dem. puolueen vaatimuksia äänioikeusasiassa, eikä muissakaan asioissa tiettävästi vastusta puolueen periaatteita, päättää seura, huolimatta puoluekokouksen tekemästä päätöksestä, ottaa osaa vaaliin ja yksimielisesti kannattaa mainittua ehdokasta. Kun sittemmin sukeusi riitaa «Työmiehen» ja «Kansan Lehden» välille samaisesta vaaliin osanotosta, lausuu seura julkisen paheksumisensa sitä tapaa vastaan, jolla jotkut puoluetoverit «Työmies»-lehdessä ovat käyneet Yrjö Mäkeliniä ja «Kansan Lehteä» vastaan sekä antaa kannatuksensa Mäkelinin «Kansan Lehdessä» ajamalle suunnalle. Vastalausesta tekemään valitsee kokous maisteri Rantaniemen, Atte Manteleen ja J. V. Viitasen.

Samoin lausutaan julkinen paheksuminen Voikan tehtaan isännistölle siitä törkeästä ja ihmisarvoa alentavasta menettelystä, jota he ovat osoittaneet tehtaan naistyöntekijöille. Avustusta Voikan lakkolaisille kerätään innolla.

Kunnallisvaaleihin otettiin osaa raittiusseuran kanssa.

Tänä vuonna herää kysymys ensimmäisten ammattiosastojen perustamisesta, mutta kun sääntöjen mukaan ei osastoja voida perustaa, kehoittaa seura m.m. kirvesmiehiä kehittämään ajatusta oman osastonsa perustamisesta.

Omaa säästöpankkia puuhataan tällöin kaupunkiin. Seurakin sekaantuu tähän hommaan, valitsemalla O. Kemp-paisen ja A. Manteren tekemään «laajaperäistä esitystä Säästöpankin perustamisesta» kaupunkilaisten yleiselle kokoukselle.

«Perä-Pohjolaisen» toimittajalle annetaan julkinen huomautus, kun se lehdessään ei ole julkaissut Työväenseuran vastalauseita eikä vuosikertomusta.

V. 1905 on puheenjohtajana A. Mantere. Ensimmäisenä ja tärkeimpänä asiana on sääntöjen muuttaminen sellaisiksi, että niiden perustalla voitaisiin seuraan perustaa ammattiosastoja; muutenkin halutaan sääntöjä paremmin ajan vaatimuksia vastaaviksi. Niinpä valitaankin 4-henkinen toimikunta laittamaan ehdotusta sääntöjen muutoksiksi. Maaliskuussa saakin tämä komitea työnsä valmiiksi. Komitean laatiman ehdotuksen hyväksyy seura pienemmillä muutoksilla ja haetaan niille asianomaisessa paikassa vahvisuus. Sääntöjen muuttamisen yhteydessä on kysymys taasen nimen muuttamisesta Kemin Työväenyhdistykseksi, mutta erinäisten syitten takia ei nimen muuttoa voida ottaa huomioon.

K. P. Lahdenperän ehdotuksesta kutsutaan kevättälvella koolle laivanlastaajat ja keskustellaan tässä kokouksessa erityisen lastausosaston perustamisesta. Asia saakin suuren kannatuksen ja osasto perustetaan nimellä Kemin Lastaus- ja lossausyhdistys. Yhdistyksen tarkoituksena on ottaa haltuunsa kaikki satamatyöt yksityisiltä urakoitsijoilta. Jännityksellä odotetaan aikaa, milloin ensimmäiset laivat saapuvat ja työt alotetaan, sillä yksityisurakoitsijat ovat päättäneet hinnalla millä hyvänsä taistella tätä yritystä vastaan niin kauvan kuin se saadaan kukistetuksi. Työväestöä, jota tavallisesti saapuu kesän ajaksi Kemiin lastaustöihin, virtaa nyt entistä enemmän, sillä yksityisten lastaajien «asiamie-

het koettavat ympäri maata värvätä työntekijöitä itselleen. Mutta niin paljon kuin työmiehiä saapuukin paikkakunnalle liittyvät he kaikki jäseniksi lastausyhdistykseen. Osasto piti huolen siitä, että he eivät joutuneet yksityisurakoitsijain kannattajiksi. Yhdistyksen jäsenluku kasvoi tavattomasti, ollen jonkun aikaa yli 1,000. Yhdistys pääsi tässä taistelussa voitolle, vaikkakaan sen jäsenet eivät olleet selvillä ammatillisesta työväenliikkeestä enemmän kuin sos. dem. periaatteistakaan. Luokkavaisto, yhteistunne ja suuri innostus veivät asian voittoon.

Työväenseura koetti parhaansa mukaan toimia, että tämä ensi yritys ammatillisesta heräyksestä ei menisi myttyyn. Yksityiset jäsenet valvoivat yötä päivää tärkeimpänä aikana vahtien, että mitään häiriötä ei tapahdu ja koko kaupunki seuraa jännityksellä asiain kulkua. Kun ensi kesänä meni hyvin lastausrenkaan toiminta ja työväki hajaantui pois paikkakunnalta, menen enimmäkseen ylimaihin tukkitöihin, vaikutti tämä lastaajain voitokas taistelu suuresti Perä-Pohjolan tukkityöläisten järjestymiseen sekä siihen mahtavaan työtaisteluun jota tukkityöläiset v. 1906 kävivät. Tämän lakon vaiheita on E. Lehén kuvaillut kirjasessaan «Pohjolan tukkityöläisten lakko.»

V. 1905 tiukka valtiollinen aika pakottaa seuraa yhä pontevampaan esiintymiseen ulospäin. Niinpä eräälläkin kävelyretkellä Ritikassa huudetaan moninkertainen alahuuto ennakkosensuurille, joka tukkii sanomalehtien suut sekä esitetään jäykkä vaatimus painovapauden aikaansaamisesta.

Äänioikeusrahastoon kerätään varoja. Agitatsionirahastoon luovuttaa seura 100 mk. ja kerää lisää.

Ikimuistettava suurlakko Kemissäkin saa aikaan mullistavan käännöksen olosuhteissa. Se mikä ennen oli täytynyt olla peitossa virkavallan silmiltä, tulee nyt julkiseksi

ja vapaasti uskalletaan lausua ilmi se katkeruus, mikä mie-
liin on kertynyt pitkien sortovuosien kuluessa. Yleisiä
kansalaiskokouksia pidetään työväenseuran talolla sekä joku
kokous kaupungin kirkossakin ja lausutaan tuomio koko
sortovallalle. Seuran pöytäkirjoissa ei mainita mitään lak-
koviikolta, joten on luultavaa, että seurankin toiminta py-
sähtyy suurlakon ajaksi ja seuran jäsenet kuten muutkin
kansalaiset ovat tällöin suunnittelemassa ja johtamassa ta-
pahtumista rikasta aikaa.

Suurlakon jälkeen pidetään tärkeimpänä yleisen äänioi-
keuden aikaansaamista ja yksikamarisen eduskunnan muo-
dostamista nelikamaristen säätyvaltiopäiväin sijaan. Useissa
kokouksissa keskustellaan tästä asiasta ja valitaan edustajia
Helsingissä pidettävään yleiseen äänioikeusmielenosotuk-
seen; edustajiksi valitaan A. Laakkonen ja Nalkki. Myös-
kin pidetään yleinen mielenosotuskokous äänioikeusasiasta
30 p. jouluk.

Useita työlakkoja avustaa seura tänä vuonna keräämällä
lakkolaisille vapaaehtoisia lahjoja.

Ammatillinen liike edistyy paikkakunnalla tänä vuonna
huomattavasti. Seurankin yhteyteen perustetaan vuoden
kuluessa kaikkiaan 6:si eri osastoa, vaikkakin useimpien
säännöt tarkastetaan myöhemmin. Seuraavien osastojen
perustaminen tapahtuu tänä vuonna, nim.: Naisosasto, Om-
peliatar- ja Räättäli-a.-o., Nahkurien a.-o., Laitakarin osasto
sekä Puuseppäin a.-o., jonka perustamisesta jo aikaisem-
min on ollut puhetta, mutta jonka valmistuspuuhat suju-
vat hiukan hitaammin.

Paikkakunnan työväestön henkisen tilan kohottamiseen
koetetaan vaikuttaa esitelmien ja kirjallisuuden avulla ja
keskustelujen kautta, kuten kansanopistokurssit alkupuo-
lella vuotta, puhuja- ja keskusteluseura, joka jälleen pe-
rustetaan henkiin, y.m. tilaisuudet. Seuran aloitteesta pide-

tään paikkakunnalla myöskin yleinen Perä-Pohjolan edistysseurain kokous.

Puoluekokouksen päätöksiä noudattaa seura tarkasti, olleen lakossa valtiopäivämiesvaaleista; sen sijaan otetaan kunnallisiin vaaleihin osaa raittiusväen kanssa ja saadaan yksi järjestyneen työväen edustaja valtuustoon.

Johito- ja huvitoimikunta v. 1905.

V. 1906 toimintakertomuksessa sanotaan vuoden olleen «toiminnan aikaa sanan täydessä merkityksessä entiseen verraten.» Kun 30 p. jouluk. 1905 oli annettu «viimeinen varoitus» säätyvaltiopäiville äänioikeuden laajentamisesta kaikille kansalaisille, ryhdytään suurella innolla valmistamaan suurlakkoa, joka porvarit pakottaa eduskunnan uudistukseen. Perustetaan komiteoita valmistuksia suorittamaan ja kerätään innolla suurlakkorahastoa. Punanen kaartikin perustetaan. Onpa naisetkin kiivaassa touhussa, sanotaan heidän puuhanneen naiskaartiaakin.

Kun sitten lopultakin saadaan yleinen ja yhtäläinen äänioikeus ja yksikamarinen eduskunta, pidetään sen johdosta yleisiä kokouksia, joissa ankarasti paheksutaan senaatin vaalilakiin tekemiä muutoksia ja äänioikeuden rajoituksia, varsinkin ikärajan korottamista 24 vuoteen. Rajoituksien katsotaan kaikkein kipeimmin koskevan juuri köyhälistöön. Tästä asiasta hyväksytään Helsingin työväen hyväksymät ponnet. Valtion varojen aiheutonta tuhlaamista, varsinkin lukuisia ja korkeita eläkkeitä jakamalla ja lahtarikaarteja perustamalla, paheksutaan, samoin tie- ja vesirakennusten ylihallituksen päätöstä, jonka mukaan Loviisan—Vesijärven rautatieyhtiölle annetaan anteeksi suuri velka. Ensi kerran kokoontuvalle kansaneduskunnalle lausutaan toivomus, että se heti päättäisi toimeenpanna kieltolain. Suurlakkokomiteaa kehoitetaan tarkoin seuraamaan tapahtumia maassa ja varsinkin idässä.

Kokouksessaan huhtikuulla keskustelee seura Matti Kurikan hajoitushommista ja päättää, että «koska Matti Kurikka on näyttäytynyt vetävän vastaköyttä puolueemme kanssa sekä häikäilemättömällä tavalla puolueemme johtohenkilöitä ja koko puoluetta solvaamalla hajottaa puolueemme kokonaisuutta, ei Kemin Työväenseura voi hyväksyä kysymyksessä olevaa henkilöä puolueeseen kuuluvaksi eikä puoluehallinnon jäseneksi.» Päätös on yksimielinen, ainoastaan yhden henkilön sanotaan olleen päätöstä vastaan. Kun Yrjö Mäkelin y.m. perustavat «Oikeus»-lehensä ei seura tilaa lehteä, vaikkakin lehden tilaamisesta on kiivasta väittelyä. Toiset tahtovat lehteä tilattavaksi siksi, että voitaisiin seurata sen ajamaa suuntaa. Toiset taas pitävät koko yritystä puoluetta hajoittavana ja sentähden ei sitä kannateta. Puoluekuri on ennen kaikkea säilytettävä. Samoilla syillä vastustaa seura myös Mäkelinin valitsemista «Kansan Tahdon» toimittajaksi; vaikka seura

tunnustaakin Mäkelinin kyvykkäämmäksi muita hakijoita ja tunnustaa hänen aikaisemman toimintansa puolueen hyväksi, pidetään hänen senaikaista toimintaansa puolueelle vahingollisena ja hajoittavana.

Raittiusseuran kanssa ottaa seura osaa yhteisen Runeberg-juhlan viettämiseen, vaikkakaan ajan vähyys tähden ei voi ottaa osaa ohjelman suorittamiseen. Samoin ottaa seura osaa J. V. Snellmanin 100-vuotis-muistojuhlan viettämiseen ja valitsee puolestaan jäseniä juhlaa valmistavaan toimikuntaan.

Raittiusseuran kanssa puuhataan niinikään yleistä kansalaiskokousta siksi ajaksi, jolloin Kemins kaupungin valtuusto käsittelee väkijuomain myyntioikeuksien myöntämistä. Seuran puolesta lähetetään kuvernöörille pyyntö, että väkijuomakaupat suljetaisiin Oulussa, Kemissä ja Torniossa niin kauaksi kuin Perä-Pohjolan tukkityöläisten lakkoa kestää. Tämä pyyntö ei kumminkaan tuota toivottuja tuloksia. Kemissä sulkevat lakkolaiset itse viinapuodin.

Että seuran ympäristön työväki turvaa kaikenlaisissa asioissa, todistaa sekin, että Laitakarista valitetaan seuralle, että siellä työväestölle myydään pilaantunutta ruokaa täydestä hinnasta. Seura kehottaa työväkeä valittamaan asiaa terveystoimikunnalle ja maistraatille.

Seuran alaosastoksi hyväksytään Alatornion Arpelan työväenyhdistys.

Tänä vuonna pidetään myös tavanmukainen kesäkuun mielenosoitus kesäkuun ensimmäisenä sunnuntaina.

Seuran ilmoitukset päätetään tästä lähtien julaista yksinomaan «Kansan Tahdossa», joskin erikoisista tilaisuuksista saa ilmoittaa porvarilehdissäkin. Puoluelehtiä avustetaan muutenkin, m.m. ostetaan osuuskunta Kansan Tahdosta 5 osuutta ja Työväen Sanomalehtiosakeyhtiöstä 2

osaketta. Pidetään iltama puoluelehtien painokannerahaston hyväksi ja levitetään puoluelehtiä innokkaasti.

Tänä vuonna uhraa seura sekä aikaansa että varoja lukuisien työlakkojen auttamiseksi. Varsinkin ovat seuran jäseniä lähellä Perä-Pohjolan tukkityöläisten lakko ja suuri Kemi-yhtiön sahojen lakko. Viimemainitun lakon hyväksi verottavat seuran jäsenet itseään 50 pennillä viikolta niin kauvan kuin lakkoa kestää. Suurta suuttumusta herättää syksyllä saapuva poliisijoukko, joka Helsingistä lähetetään tukahuttamaan tukkityöläisten lakkoa. Ehkä ensimmäisen ja ainoan kerran suurlakon jälkeen monien vuosien kuluessa tavataan niin suuri kansalaisjoukko liikkeellä, joka on ottamassa vastaan näitä tukkityöläisten oikeutettuja vaatimuksia kukistamaan lähetettyjä riistäjien palkattuja poliiseja. Mahtavana kaikuu tämän tuhatpäisen väkijoukon alahuuto koko riistäjäluokalle ja heidän poliiseilleen. Seuran jäsenien ansioksi on suuressa määrin luettava se, että joukot näinä suurina heräämisen aikoina pysyivät niinkin rauhallisina, vaikkakin suuttumus pyrki ilmoille monissa vastalauseissa ja katkerissa puheissa.

Viaporin kapinaan osaaottaneitten vapaudentaistelijain oikeudenkäynnin avustamiseksi pidetään iltama ja samoin heidän omaistensa turvaamiseksi. Venäjän vapaudentaistelijoille kerätään vapaaehtoisia lahjoja.

Tänä vuonna perustetaan seuran yhteyteen voimistelu-seura ja luovuttaa seura rahastostaan 100 mk. voimisteluvälineitten hankkimiseksi. Ennemmin on seura jo päättänyt lähettää oppilaan Oulussa pidettäville voimistelujohtaja kursseille. Agitatsioonikursseille kustannetaan myös yksi oppilas, jolle myönnetään, paitsi vapaata matkaa, myöskin päiväraha.

Ammatillisen liikkeen lujittamiseksi ja keskittämiseksi perustetaan paikkakunnalle seuran alotteesta Paikallisjärjestö, johon kaikkia lähiseudun ammattiosastoja kehoite-

taan yhtymään. Tämä ei kumminkaan kauvan jaksa pysyä pystyssä, vaan ennen pitkää kuolee. Sen luottamusmiehinä ovat A. Laakkonen ja A. S. Hautamäki.

Edustettuna on seura tänä v:na useissa kokouksissa, m.m. Oulun puoluekokouksessa A. Mantereen, A. Laakkosen ja Hilda Herralan kautta. Oulun puoluekokouksen yhteydessä pidettäville kursseille lähettää seura puolestaan osanottajia.

V. 1907 korotetaan seuran jäsenmaksu 3 markkaan vuodessa. V. 1910 korotetaan jäsenmaksu 4: 20 mkaan vuodessa, mutta v. 1911 lasketaan jälleen 3 mkaan vuodessa.

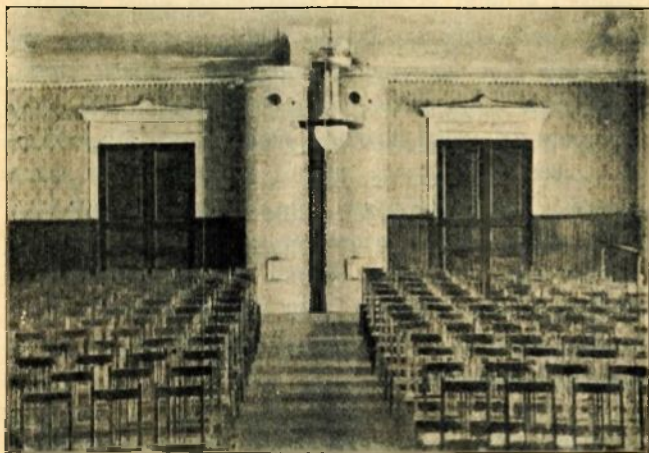
V. 1907 hommataan seuran alotteesta luentokursseja Kemiin ja muuannekin Perä-Pohjolaan ja pyydetään luentoja varten Kansanvalistusseuralta apurahaa. Luennoitsijoita tiedustellaan ja lupautuukin luentoja pitämään m.m. Taavi Tainio, Väinö Vuolijoki, Ilm. Krohn, A. Laitinen ja Vikström. Seuran pyynnön johdosta järjestetäänkin Pohjolaa varten erityiset luentotilaisuudet, joissa luennoitsijoina ovat etupäässä porvarilliset luennoitsijat. Luennot ovat ankarasti puolueettomia.»

Sairaus- ja Hautauskassa on näinä aikoina unohtunut jäsenten mielistä ja kun siihen sittemmin ruvetaan kiinnittämään huomiota, huomataan sen joutuneen porvarien käsiin ja sitäpaitsi on se seuran mielestä vanhentunutkin. Senpävuoksi ruvetaan hommaamaan uutta työväen sairaus- ja hautauskassaa ja valitaan toimikunta valmistavia toimia suorittamaan. Toimikunta nähtävästi ei kumminkaan ole ryhtynyt näihin perustamispuihin, koska seura seuraavana vuonna näitä perustamispuuhiä kiirehtii ja valitsee toimikunnalle uuden kokoonkutsujan. Homma unehtuu sitenkin ja työväestö näyttää yhtyvän vanhaan sairaus- ja hautauskassaan, joskin vähemmässä määrässä.

Yhä kiihtyvä valtiollinen sorto ja Venäjällä ilmenevä Suomelle vihamielinen suunta huolestuttavat seuraa ja

eräässä kokouksessa päättää se kehoittaa jäseniään tarkoin seuraamaan sanomalehtiä ja olemaan varuillaan sekä venäläisen virkavallan että kotimaisen porvariston anastamis-halua ja pyyteitä vastaan. Lausutaan vastalause m.m. rautatiehallituksen herroille heidän yrityksistään hajoittaa Suomen rautatieläisten liitto.

Huhtikuussa v. 1908 pidetään seuran 21-vuotisen ole-massaolon muistoksi juhla, johon m.m. vanhoja seuran jäseniä kutsutaan ottamaan osaa.

Juhlasali näyttämöltä katsottuna.

Kerta kerran perästä ovat seuran jäsenet ja paikkakun-nan työväestö kokouksissaan viimeistenkin vuosien kulues-sa nostaneet äänensä kuuluville, ei ainoastaan työväestön elinkysymyksissä, vaan muissakin asioissa. M.m. Kiven-navan ja Uudenkirkon pitäjien erottamisasiassa noin 500 henkeen nouseva kansalaisjoukko lausui sanansa, tuomiten Venäjän riistämishaluisia virkaherroja aikeistaan päästä saa-listamishimossaan Suomenkin rajojen sisälle. Monissa

muissa tilaisuuksissa on työväen yhteistä parasta koetettu esiin tuoda.

Yhä enemmän luokkataistelun luontoiseksi muodostuu toiminta, kun tullaan huomaan, ettei minkäänlaisia pienimpiäkään parannuksia työväenoloihin herroilta saada ti-pautetuksi, muuta kuin suurella pakolla. Kaikissa vappu-kokouksissa m.m. uudistetaan vaatimus 8-tuntisen työpäi-vän aikaansaamisesta y.m. työväelle tärkeistä uudistuksista.

Tämän ohella lujitetaan seuran sisäistä asemaa. Jäseniä koetetaan kehittää ja seuran taloudellisia oloja parantaa. Taloa laajennetaan rakentamalla ulkokuonerakennus, lisä-rakennusta y.m. ajanvaatimia muutoksia tehdään talossa. Tämä kaikki kysyy varoja. Paitsi vakinaisia iltamia, jotka nyttemmin talouden ylläpidon vuoksi käyvät jokaviikko-i-siksi, pitää seura useana vuonna arpajaiset. Sen lisäksi pyydetään viinavoittovaroista apurahaa useina vuosina pe-rättäin, parina vuonna saadaankin seuralle 1000 markkaa.

Omaa äänenkannattajaa «Kansan Tahtoa» koettaa seura vointinsa mukaan kannattaa, m.m. viimeksi ostamalla Poh-janmaan Työväen Kirjateollisuusosakeyhtiöstä 10 sadan markan hintaista osaketta.

Tähän voidaankin lopettaa katsaus seuran 25-vuotiseen toimintaan. Tässä ei ole vielä paljonkaan mainittu seuran viimeisien vuosien toiminnasta, mutta toimintahan on pää-asiassa eteenpäin menoa ennen jo merkittyyn suuntaan. Joskin toiminta on ollut laimeampaa ja osanotto seuran kokouksiin vähäisempää, on siihen luonnolliset syynsä. Suurlakon aikainen innostus laukeaa ja työväestöä ja työ-väenjärjestöjä kohtaan harjoitetaan suurta painostusta. Innokkaampia työväenasian ajajia vainotaan ja ajetaan työ-paikasta työpaikkaan. Tämä vaikuttaa lamauttavasti kaik-kialla. Kemin Työväenseurakin kärsii tästä. Lisäksi pe-

rustetaan lähiseudulle uusia työväenyhdistyksiä, joka vähentää jäseniä seurasta. Useat ennen perustetut ammattiosastot myös ovat nukuksissa tai ovat kokonaan kuolleet. Viime aikoina kyllä näyttää työväki nousevan. Seuran kokouksissa käy väkeä enemmän kuin parina viime vuotena.

Varmana voidaan kuitenkin pitää sitä, että pysyvän tyyssijan on sosialidemokratinen työväenliike paikkakunnalla saanut. Joskaan sen toiminta kaikkina aikoina ei ole vastannut niitä toiveita, joita työväki on siltä odottanut, niin paljon on se siitä huolimatta saanut aikaan. Seuran omistama talohan on aina ollut avoinna kaikille työväen parasta tarkoittaville harrastuksille ja tämä yksistään jo riittää työväkeä velvoittamaan tämän kohta miehuutensa iän saavuttaneen seuran kasvattamiseen ja kehittämiseen, sen vaalimiseen ja vaurastuttamiseen siihen määrään, että se voisi työväen asian ajamisessa olla se välikappale, jonka avulla työväestö päämääränsä saavuttaa ja johon tarkoitukseen se on vihitty.

Tämän kertomuksen tarkoituksena ei ole tyhjentävästi kertoa seuran toiminnasta koko 25-vuotisella ajalla, eikä siihen lyhyissä puitteissa ole tilaakaan. Tarkoituksena on tässä kertomuksessa mainittujen seikkain avulla osoittaa ne johtavat periaatteet, jotka kulloinkin seuraa ovat kannustaneet toiminnassaan ponnistelemaan eteenpäin ja ahtaissakin oloissa voittamaan vaikeudet. Jos siinä likimainkaan on onnistuttu, voimme olla tyytyväisiä. — Monia parjauksia on maamme nuori työväenliike saanut osakseen, sitä on koetettu saada syylliseksi jos minkälaisiin ilmiöihin yhteiskunnallisessa elämässä, mutta aina on sen onnistunut osoittaa nuo ilmiöt johtuvan väärästä yhteiskuntajärjestelmästä. Näitä parjauksia on Kemin Työväenseurakin saanut osakseen, eikä vähemmän. Monella tavalla on sen toimintaa koetettu vaikeuttaa. Sen ajamaa suuntaa on sanottu

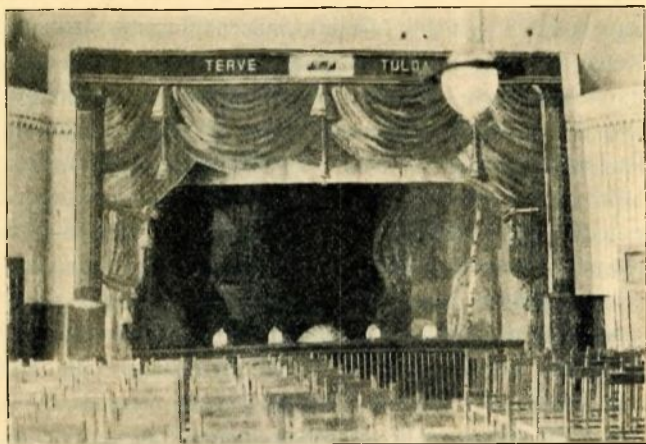
Johtokunta v. 1912.

irvikuvaksi sosialismista, jonka suurta ja kaunista tarkoitusta ei muka kukaan saata vastustaa. Mutta kaikesta huolimatta on se mennyt eteenpäin, joskin hitaasti ja vaikeuksia vastaan taistellen. Osaltaan on se koettanut kantaa kortensa siihen yhteiseen kekkoon, jonka pohjalle uusi ja parempi yhteiskunta rakennetaan. Siinä sen elämäntyö.

Monta vuotta saa se vielä elää ja monta taistelua käydä ennenkuin tuo päämäärä on saavutettu. Siihen toivokaamme sille voimaa ja menestystä.

Huvitoimikunnan ja Näytelmäseuran toiminta.

Työväenseuran ensimmäisinä aikoina ei yleisiä huveja toimeenpanna kuin ani harvoin. Varoja seuran tarpeisiin koetetaan kerätä muilla keinoilla. M.m. ensimmäisiin sääntöihin koetetaan saada määräys, että kaikki, jotka passinsa

Näyttämö ja osa juhlasalia.

jättävät viranomaisille Kemmin kaupungissa, olisivat samalla velvolliset suorittamaan 50 penniä seuran kassoihin. Tällainen määräys luonnollisesti ei saanut vahvistusta. Niistä harvoista huveista, joita toimeenpannaan, huolehtii aina n.s. «isännöitsijä». V. 1893 joulunaattona esitetään seuran toimesta ensimmäinen näytelmäkappale. Mikä tuo kappale on ollut, ei ole tietoa säilynyt.

V. 1896, jolloin seuran toiminta muutenkin saa toisen luonteen, otetaan myöskin käytäntöön yleiset hovit seuran rahavarain kartuttamiseksi. Näitä huveja varten valitaan huvitoimikunta, jonka velvollisuuksista mainitaan, että sen tulee hionnata hupaisia illanviettoja sekä seuran jäsenille että kaupunkilaisille. Kun näytelmäkappaleiden esittäminen pienissä vuokrahuoneissa on hankalaa, koetetaan iltamien ohjelmat saada muuten mahdollisimman sisältörikkaitsi, joka onkin helpompaa kun seuran toimintaan ottavat osaa useat kaupungin herrat. Puheita ja esitelmiä on joka iltamassa. Iltamaohjelmien rikastuttamiseksi peruste-

taan v. 1898 pilalehti, joka eri nimisenä ilmestyy iltamissa. Kuten sanottu, on näytelmien esittäminen pienissä vuokrahuoneissa hyvin hankalaa, jonka vuoksi isompia kappaleita täytyy käydä esittämässä kaupungintalolla. Kumminkin saadaan esitetyksi joitakin isompiakin kappaleita, m.m. «Maantien varrella» ja «Tukkijoella», jota viimeainittua esitetään useat kerrat hyvällä menestyksellä. Ikävällä odotetaan varmaankin aikaa, jolloin seura pääsee omiin tiloihin suojiinsa. Kun seuran oma talo valmistuu siihen määrään, että toiminta voidaan siirtää sinne, vietetään toivorikkain mielin, varsinkin huvitoimikuntalaisten puolelta n.s. «läksiäisiä» vuokrahuoneista 9 p:nä marrask. 1903. Tämä on viimeinen huvitilaisuus, joka seuran toimesta pidetään vuokrahuoneissa. Marraskuussa muuttaa seura omaan taloonsa ja 29 p:nä samaa kuuta vietetään talon juhlallisia vihkiäisiä.

Omissa tilavissa huoneissa voidaan nyt entistä enemmän kiinnittää huomiota näytelmäkappaleiden valmistamiseen. Lukuunottamatta pieniä kappaleita, joita tuon tuostakin esitetään, valmistuu isompiakin kappaleita tiheämmin kuin ennen. Näytellään m.m. Elvira Villmanin «Lyyli», jolla käydään «turnailemassa» Torniossakin, samoin Minna Canthin «Anna Liisa» ja Matti Kurikan «Viimeinen ponnistus» sekä useita muita. Näytelmien harjoituksissa ei ensi aikoina noudateta mitään johtoa, vaan ennen pitkää huomataan se tarpeelliseksi. Harjoitusten johtajana on m.m. rva Hilikka Rantaniemi. Hänen johdollaan näytetään useita kappaleita hyvällä menestyksellä. Saadaanpa kiitokset lehdistäkin. V. 1907 esitetään A. Kiven «Nummisuutarit», jonka esityksestä myös saadaan tyydyttävä arvostelu.

Näytelmällisen puolen huolehtiminen kaipaa järjestämistä. Huvitoimikunta, jonka työ muutenkin on raskasta lukuisien huvien järjestämisessä ja seuran talouden ylläpidossa,

ei voi panna kylliksi huolta esitettävien kappaleiden valmistamiseen. Useissa etelä-Suomen kaupungeissa on työväestöllä oma teatterinsa. Tällaisen laitoksen perustaminen tulee yhä useammin seuran jäsenten mieliin ja v. 1908 kevättalvella perustetaan Näytelmäseura. Sen ensimmäisenä johtajana on insinööri E. Vuopio. Kevättalvella ei keretä enää valmistaa kuin joku pienempi kappale m.m. «Savon Sydämessä». Harjoiteltavaksi otetaan kumminkin A Kiven «Karkurit», mutta kesän vuoksi harjoitukset keskeytyvät ja syksylläkin jää se pois ohjelmasta. Seuraavana syksynä alkaa näytelmäseura tarmolla vaikean tehtävänsä täyttämisen. Johtajaksi onnistutaan saamaan Oulun Työväen Näyttämöstä näyttelijä J. Puolakka, joka sitten toimii johtajana kahtena talvena. Hänen onnistuu ylläpitää henkilökunnassa kohtalaista innostusta asiaansa ja kehittyä Näytelmäseura hänen aikansa virkeäksi tehtävässään. Esitetään sellaisia kappaleita kuin Minna Canthin «Murtovarkaus», «Työmiehen vaimo» ja «Kovan onnen lapsia» sekä Numersin «Tuukkalan tappelu» ja monia muita samansuuntaisia m.m. «Viuluniekka». Huvinäytelmiä esitetään harvemmin, mutta mainittakoon niistäkin «Nuoruus ja hulluus». Hänen jälestään ei Näytelmäseura ole päässyt entiseen voimaansa. Kykenevistä voimista on ollut suuri puute. Johtajana on kahtena viime talvena pääasiassa ollut Aaro Vartiainen. Pääasiallinen työ on viime vuosina kohdistunut iltamakappaleiden esittämiseen, mutta on saatu valmiiksi isompiaakin kappaleita kuten «Nuori luotsi» ja «Roinilan talossa».

Näytelmäseura on ottanut osaa viime kesänä sos.-dem. piirijuhlan yhteydessä toimeenpantuihin näytelmäkilpailuihin, saaden niissä korkeimman palkinnon, Aleksis Kiven rintakuva, vuodeksi haltuunsa. Samoissa kilpailuissa yksityisnäyttelijöille jaetuista palkinnoista saivat Näytelmäseuran jäsenet parhaat palkinnot.

Näytelmäseuran ja huvitoimikunnan jäsenet v. 1912.

Iltamaohjelman rikastuttajana on ollut pitkän aikaa sekakööri, jonka ensimmäisenä johtajana on ollut kapellimestari K. Lindroos ja hänen jälestään op. K. F. Lehtinen. Lauluseura oli yhteen aikaan hyvissä voimissa, se on saanut esiintyä muissakin paitsi seuran iltamissa, onpa se antanut konserttejakin. Viime aikoina, v:sta 1908 lähtien ei lauluseuralla ole ollut sanottavampaa toimintaa. Ei ole saatu johtajaa. On koetettu saada Näytelmäseuran johtajaksi sellaista henkilöä, joka voisi johtaa myöskin lauluseuraa. Tähän asti ei siinä kumminkaan ole onnistuttu.

Puhuja ja keskusteluseura ja seuran jäsenten kirjalliset harrastukset.

Kieltämättä on puhuja ja keskusteluseuroille yhdistysten jäsenten yleisten ja yhteiskunnallisten tietojen avartajana annettava suuri merkitys, sillä vilkkaan ja monipuolisen käsittelyn kautta esillä olevat asiat epäilemättä saavat laajemman valaistuksen. Näiden keskusteluseurojen merkitys kasvaa sitäkin suuremmaksi, kun otetaan huomioon, että niiden pääasiallisimpana tarkoituksena on kehittää jäseniään lausumaan ajatuksensa julki ei ainoastaan vapaassa keskustelussa, vaan myöskin kirjallisesti. Tämän tarkoituksen saavuttamiseksi järjestää nyt kysymyksessä oleva puhujaseurakin kokouksia, joissa jokainen vuorostaan on puheenjohtaja ja kirjurina ja jokainen myös vuorostaan pitää esitelmän ja pohjustaa keskustelukysymyksen. Jotta näistä kokouksista säilyisi mahdollisimman selvä kuva jälkimailmalle tulee jokaisen vuorostaan kirjoittaa kertomus kokouksen menosta. Tätä alkuaan erinomaisen hyvää tarkoitusta ei kumminkaan aina näytä oikein ymmärretyn, koska kertomukset useimmiten rajoittuvat vaan toistamaan sen mitä pöytäkirjassa mainitaan. Myöhemmin nämä kertomuksen laatimiset tarkoitustaan vastaamattomina lopetetaan, kunnes taas puhujaseura viime aikoina ne ottaa käytäntöön. Valitettavasti ei tällöinkään oikein käsitetä näiden kertomusten historiallista merkitystä. Joskin kertomusten luonne tällöin ei esiinny pöytäkirjain kaavamaisessa toisintamisessa, ei kokouksissa esillä olleiden asiain asiallinen käsittely saa niissä tarpeellista laajuutta; sen sijaan, varsinkin viime aikoina näyttää olleen kilpailua siitä, kuka parhaimmin saa esille kokouksen leikillisen puolen. Hyvä niinkin, ja juuri kirjallisten kykyjen herättäjänä on näillä kertomuksilla mer-

kityksensä, joskin niiden alkuperäinen laajempi merkitys harvoin on tullut täytetyksi.

V. 1898 helmik. 3 p:nä muutamat asiaa harrastavat Kemmin Työväenseuran jäsenet päättävät perustaa keskuuteensa puhuja- ja keskusteluseuran, jonka tarkoituksena on kehittää jäsentensä aatemailmaa ja tietoja, pitää vireillä ystävällistä ja hyvää toverihenkeä sekä laatia aatteellista ajanviettoa seuran iltamiin. Tämä yhdistys näyttää ainakin alkuaikoinaan olleen jonkun verran suljettu, koskapa eräs «yhdistyksen jäsen» lähettää puhujaseuralle kirjeen, jossa valittaa sitä, että kaikkia seuran jäseniä ei oteta puhujaseuraan. Tämä puhujaseura pitää kokouksiaan joka viikko aina huhtikuun loppuun saakka, jolloin se kesän ajaksi lopettaa kokouksien pidon. Mitään erityisen mieltäkiinnittävää keskustelukysymystä ei näiltä ajoilta ole. Keskustellaan sellaisista kysymyksistä kuin «mikä on rakkaus?» ja «mikä on aate?», jonka sanotaan olevan sellaisen tunteen, joka pakottaa ihmisiä pyrkimään johonkin päämäärään. Useissa kokouksissa keskustellaan kysymyksestä: «Mikä on velvollisuutemme?» Kykymys on nähtävästi liian monipuolinen käsiteltäväksi, koska se jätetään pois ohjelmasta. Kesän jälkeen ei puhujaseura ole toiminnassa ennenkuin kevättälvella v. 1899, pitäen silloin kaikkiaan 11 kokousta, nukkuen taas kesän ajaksi. Syksyllä koe-tetaan sitä uudelleen herättää eloon, mutta nähtävästi nukkuu se samana syksynä uudestaan.

Mitään erityisempää suuntaa tai puoluevivahdusta ei puhujaseuran toiminnassa tänä aikana huomaa. Toiminta rajoittuu pääasiallisesti runojen ja kertomusten esittämiseen. Periaatteellisista ja yhteiskunnallisista kysymyksistä ei keskustella juuri lainkaan. Puheet, mitä siltä ajalta on säilynyt, käsittelevät sellaisia aineita kuin säätyrajan poistamista yhdistyksien keskuudesta ja raittiusasiaa. Puheessa, miten

kaikki ihmiset saataisiin ajattelemaan «kosketellaan hieman yhteiskunnallisia kysymyksiäkin ja tuulahtaa siinä hiukan vapaampi käsitys olevista oloista. Puheen pitäjä jakaa ihmiset kahteen luokkaan, toiset «käskeviksi, lakeja laativiksi ja rankaiseviksi», toiset päinvastoin. Rikkautensa avulla pitävät edelliset vallassaan yhteiskuntaa ja uskonnon ja sotaväen avulla tukahuttavat alhaisen kohoutumisyrietykset. Varsinkin uskontoa ja sotaväkeä pitää puhuja yhteiskunnan ruoskana, puhuessaan niistä ulkoa opituista kaavoista, joitten «mukaan kielletään paheita, mutta siunataan aseet suurimmalle paheelle m.m. joukkomurhille». Kirjallisia harrastuksia tänä aikana kehittävät parikin käsinkirjoitettua lehteä, «Säkeniä» ja «Kirjekyyhky», jotka ilmestyvät seuran iltamissa ja joita etupäässä toimittavat puhujaseuran jäsenet. Valitettavasti ei näistä ole tallella kuin yksi numero «Kirjekyyhky». Kunnallisia ja valtiollisia oloja seurataan jonkun verran, m.m. vastustaa puhujaseura olutpanimon perustamista kaupunkiin. Tänä aikana on kaikkialla päiväjärjestyksessä ääniasteikon poistaminen, niinpä puhujaseurakin pitää suotavana, että saataisiin ääni mieheen kunnallisissa ja valtiollisissa vaaleissa.» «Työmies-lehden ja Matti Kurikan menettelyä «näinä ahtaina aikoina» koetetaan moittia, mutta asiaa ei oteta keskusteltavaksi, joten ei voi varmuudella päättää, mitä mieltä puhujaseura on asiasta. «Ahtailla ajoilla» tarkoitetaan luultavasti suurta kansalaisadressia ja «Työmiehen» suhtautumista siihen.

Kun tämä puhujaseura syksyllä 1899 lopettaa toimintansa, ei moniin vuosiin ole puhuja- ja keskusteluseuraa olemassa. Ajanpitkään huomataan se kuitenkin tarpeelliseksi ja v. 1903 perustetaan se uudelleen. Sen perustamisesta sanotaan pöytäkirjassa 26 p:ltä syysk. 1903, että «tällaiset yhdistykset johdettuina oikeuden ja vapaan aatteen kannalta, ovat olleet hyödyksi työväenasialle kaikkialla

missä niitä on perustettu ja ettei seuralla ollut mitään tällaisen yhdistyksen perustamista vastaan, ehdolla kumminkin, ettei Työväenseuran periaatetta eikä tarkoituspää yhdistyksen toiminnan kautta loukata, eikä sen kokouksissa Suomea ja Venäjää koskevista valtioasioista keskustella, josta kaikesta tämä olkoon puheena olevalle yhdistykselle perustamislupa eli valtakirja». Nimestä keskustellaan myöskin, koska entinen nimi pituutensa vuoksi on hankala ja ehdotetaan nimeksi «Moukari», jolloin «koska hyväksymisen murinaa kuului joukosta, puheenjohtajan nyrkki putosi raskaasti pöytään ja ääni kuului 'Moukari' olkoon sinun nimesi.»

«Moukariin» liittyy jo alussa 12 jäsentä ja jäsenluku kasvaa myötäensä. «Moukarikin» on jonkun verran sullettu, sillä ainoastaan miehiä otetaan siihen jäseniksi. Kun valtiollinen aika on kireää, pakottaa se seuroja salaiseen toimintaan, niinpä «Moukarinkin» jäseniltä vaaditaan seuraava «lupaus:» «Täten lupaan minä allekirjoittanut ruvetessani «Moukarin» jäseneksi, en ilmaisevani «Moukariin» kuulumattomille mitään sen keskusteluista ja asioista, sen lupaan. Tätä paitsi sitoudun puolustamaan «Moukarin» mainetta ja kunniaa, missä sellainen voi tulla kysymykseen, kuin myöskin «Moukarin» jäsenenä täyttämään sen säännöt ja määräykset parhaan ymmärrykseni mukaan. Jos minä en näitä ehtoja täytä, älköön minua pidettäkö ihmisenä ja seuratkoon tämä lupaukseni minua kuolemaani saakka. Olkaa todistajani.»

«Moukari» noudattaa toiminnassaan samaa järjestelmää kuin entinenkin puhujaseura. Luetaan kertomuksia ja runoja sekä pidetään puheita ja arvostellaan niitä. Pääasiallisimman puolen anastavat kumminkin keskustelukysymykset. Kokouksia pidetään ainakin aluksi kahdesti viikossa.

Tänä aikana huomaa Moukarissa tuntuvaa taipumusta teosoofiin. Melkein yksinomaan uskonnollisia kysymyksiä käsitellään ja päätökset niistä ovat teosoofisia. Keskustellaan sellaisistakin kysymyksistä kuin «mistä tuuli tulee ja mihin se menee» ja tullaan siihen johtopäätökseen, että «hänen menonsa on vastapäätä hänen lähtöänsä» tai että «tuuli on ilmaliike, joka syntyy lämmön ja kylmän vaikutuksesta, ilmalla kun on se ominaisuus, että se lämmössä laajenee ja kylmässä kutistuu.»

Kun «Moukari» kerran tällaisia asioita rupeaa käsittelemään, kasvaa tiedonhalu sen jäsenissä näillekin aloille ja kysymys seuraa kysymystä. Keskustellaan «ihmisen tarkoituksesta luonnossa» ja «mikä on ihminen», selville saadaan, että ihminen on osa ympäröivästä luonnosta. Onpa sellainenkin kysymys esillä «miksi ihminen käy tyvi ylöspäin, jotavastoin iuonto pyrkii päinvastaiseen suuntaan», kun ihmiseltä ei löydetä tyvipäätä, ei myöskään kysymykselle löydetä vastausta. Paitsi näitä ja muita samansuuntaisia sekä uskonnollisia kysymyksiä, käsitellään joitakin sosiaalisiakin kysymyksiä, kuten «8-tuntisen työpäivän vaatimusta», «voiko säästäväisyys pelastaa köyhälistön», «onko yhteiskunnalle vaarallista, jos kirkko eroitetaan valtiosta», «vastaako nykyinen yhteiskunta tarkoitustaan» y. m. Lukuisia puheita ja esitelmiä pidetään myös ja parhaat näistä esitetään seuran iltamissa. Kaikissa asioissa koetetaan kumminkin Moukarin jäseniä johtaa teosoofiin m. m. päätetään Moukarille ostaa kaikki suomeksi ilmestynyt teosofinen kirjallisuus.

«Moukarin» toiminta lopetetaan huhtikuussa 1904 kesäksi, aikomuksella alottaa se uudestaan syksyllä, mutta ei sitä enään saada pystyyn. Tähän luultavasti vaikuttaa sekin, että Moukarin innokkain jäsen ja sen johtava sielu, konttoristi Antti Sohlstedt tekee ilmiantoja Kemian santar-

meille m.m. «Moukarista» ja sen jäsenistä. Tämän ilmiannon johdosta kuulustellaankin useita henkilöitä, jotka eivät satu olemaan «Moukarin» jäseniä. «Moukarin» pöytäkirjoja ja muita papereita ei santarmien onnistunut saada käsiinsä, joten ilmiannot «Moukarin» suhteen eivät saa aikaan sanottavia, sen enemmän kuin muutkaan samaisen henkilön ilmiannot, sillä hän näyttää olleen johtavana henkenä kaikissa kaupunkilaisten harrastuksissa. Suurlakon aikana saadaan vasta tietää hänen harjoittamansa urkinta, jolloin hän näkee hyväksi pudistaa Suomen tomut jaloistaan.

Tämänaikaisista seuran jäsenten kirjallisista harrastuksista ei ole säilynyt muuta kuin joku numero «Vapaus»-lehteä v:lta 1904. Lukuisista esitelmistä, joita «Moukarin» kokouksissa on pidetty, ei ole säilynyt yhtään.

Puhujaseura perustetaan jälleen v. 1905. Varmaa tietoa ei ole siitä, milloin se perustetaan, sillä ensimmäisiä pöytäkirjoja ei ole saatu talteen otetuiksi. Tästä lähtien saa puhujaseura toisen luonteen. Joskin kokouksien järjestämisessä noudatetaan entistä menettelytapaa käsitellään kokouksissa melkein yksinomaan sosialidemokratista mailmankatsomusta selventäviä kysymyksiä. Osanotto kokouksiinkin, varsinkin suurlakon jälkeisinä aikoina, jolloin jokainen uskaltaa toimia vakaumuksensa mukaan, on runsas. Keskusteluihin otetaan osaa innolla. Valtiollisia asioita seurataan myös tarkoin ja jokaisesta merkittävästä tapauksesta vaihdetaan ajatuksia.

Tällä kertaa pysyy puhujaseura pystyssä aina kevääseen v. 1908, jolloin se tavallisuuden mukaan lopettaa toimintansa kesän ajaksi. Syksyllä sitä ei kumminkaan saada oikein virkistymään ja muutamia kokouksia pidettyään lopettaa se kokonaan toimintansa eikä siitä unesta enään saada sitä hereille, vaikka useitakin yrityksiä siihen suuntaan lienee tehty.

Tämän puhujaseuran aikana on seuran jäsenten kirjallinen tuotanto jokseenkin runsas. V. 1906 syksyllä perustetaan nim. käsinkirjoitettu lehti «Kehittäjä», joka ilmestyy loppuun saakka, siis kolmena vuotena. Paitsi päivän kysymyksiä käsitteleviä kirjoituksia, on siinä runsaasti kaunokirjallisia yrityksiä ja runojakin. Useat näistä ovat enemmän tai vähemmän onnistuneita, mutta on hyviäkin. Mielätkiinnittävin on kuitenkin seuran sisäisen elämän käsittely «Kehittäjässä»; siellä on «polemiikkia» seuran jäsenten kesken seuran toiminnan järjestämisestä, on «polemiikkia» mies- ja nais-jäsenten välillä naisasiasta ja eduskuntaehdokkaistakin käydään siinä kiistaa. Koko Työväenseuran ja puhujaseuran toiminnasta tältä ajalta antaa parhaan kuvan juuri tämä «Kehittäjä». Ikävä vaan, että nämäkään eivät kaikki ole tallella, vaikka niitä huolella näytään kootun.

Kuten jo alussa mainittiin on näillä puhujaseuroilla suuri merkitys jäsenten kaikenpuoliseen kehitykseen nähden ja moni julkiseen elämään ja toimintaan sittemmin astunut toveri on aikanaan puhujaseuroissa ensi innostuksensa ja oppinsa saanut!

Naamioita

*Kaupungissa käydessäni näin mä kerran
Ketuksi naamioidun nuoren herran.
Useinpa täällä seikka nähdään huono,
On herrasnaaman alla ketun kuono.*

(Kehittäjässä v. 1906.)

Kemin Työväenseuran toimihenkilöt eri vuosina.¹⁾

V. 1887.

Puheenjohtajina: R. V. Hacksell (myös kirjurina) ja Anders Sarell. *Muina johtokunnan jäseninä:* A. Lindstén, L. Hedborg, Anders Sarell rah.-hoit.,*) M. Kiif, G. H. Ruonala v.-p. ja kirj. — Jäseniä seurassa 37.

V. 1888.

Puheenjohtajana: Anders Sarell. *Muina johtokunnan jäseninä:* G. H. Ruonala v.-p., E. G. Mesterton kirj., P. Pelto rah.-hoit., F. Törmänen, J. Sarell, A. Borgman. — Jäseniä seurassa 62.

V. 1889.

Puheenjohtajana: Anders Sarell. *Muina johtokunnan jäseninä:* K. Posti v.-p., G. H. Ruonala kirj., F. Törmänen rah.-hoit., J. Sandberg, A. Borgman, E. Isola, A. Tikkanen. — Jäseniä seurassa 14.

V. 1890.

Puheenjohtajana: Anders Sarell. *Muina johtokunnan jäseninä:* K. Posti v.-p., G. H. Ruonala kirj., F. Törmänen rah.-hoit., A. Tikkanen, A. Borgman. — Jäseniä seurassa 6.

V. 1891.

Puheenjohtajana: G. H. Ruonala (myös kirjurina). *Muina johtokunnan jäseninä:* A. Tikkanen v.-p., F. Törmänen rah.-hoit., A. Borgman. — Jäseniä seurassa 13.

¹⁾ Lyhennyksiä: rah.-hoit. = rahastonhoitajana, v.-p. = varapuheenjohtajana, kirj. = kirjurina.

V. 1892.

Puheenjohtajana: G. H. Ruonala (myös kirjurina).
Muina johtokunnan jäseninä: H. A. Kakko v.-p., P. Kääntönen rah.-hoit., N. Lithner. — Jäseniä seurassa 14.

V. 1893.

Puheenjohtajana: P. Leman. *Muina johtokunnan jäseninä:* A. Tikkanen v.-p., K. Kahra kirj., F. Törmänen rah.-hoit., H. Kakko, J. Herrala, G. H. Ruonala, O. Haverinen. — Jäseniä seurassa 13.

V. 1894.

Puheenjohtajana: J. Huttula (myös kirjurina). *Muina johtokunnan jäseninä:* A. Tikkanen v.-p., F. Törmänen rah.-hoit., H. Kakko, J. Herrala, G. H. Ruonala, O. Haverinen. — Jäseniä seurassa 13.

V. 1895.

Puheenjohtajana: G. H. Ruonala. *Muina johtokunnan jäseninä:* F. Törmänen rah.-hoit., H. Kakko, J. Huttula. — Jäseniä seurassa 4.

V. 1896.

Puheenjohtajana: H. Granholm. *Muina johtokunnan jäseninä:* I. Ulén v.-p., F. Törmänen rah.-hoit., K. Lindroos kirj., G. Martin, A. Granö, M. Stelander, H. Kakko, E. Pietilä. — Jäseniä seurassa 276.

V. 1897.

Puheenjohtajana: H. Granholm. *Muina johtokunnan jäseninä:* A. Andersén v.-p. ja kirj., A. Granö rah.-hoit., J. Huttula, I. Ulén, E. Pietilä, M. Stelander, J. Johansson, K. Lindroos. — Jäseniä seurassa 140.

V. 1898.

Puheenjohtajana: W. Grönroos. *Muina johtokunnan jäseninä:* J. Saariaho v.-p. ja kirj., K. P. Lahdenperä rah.-hoit., E. Collan, I. Ulén, G. Martin, J. Herrala, J. Meriläinen, H. Granholm, J. Huttula. — Jäseniä seurassa 222.

V. 1899.

Puheenjohtajina: W. Grönroos ja J. E. Kunnari. *Muina johtokunnan jäseninä:* I. Ulén v.-p., K. P. Lahdenperä rah.-hoit. ja kirj., J. Huttula, A. Jokisalo, E. Siikainen, K. Knoblock, E. Pietilä. — Jäseniä seurassa 301.

V. 1900.

Puheenjohtajana: E. Lahti. *Muina johtokunnan jäseninä:* J. Huttula v.-p., K. P. Lahdenperä rah.-hoit. J. Kangas kirj., J. E. Kunnari, A. Jokisalo, J. Herrala, J. Pitzén, J. Tervoniemi. — Jäseniä seurassa 285.

V. 1901.

Puheenjohtajana: J. Huttula. *Muina johtokunnan jäseninä:* E. Lahti v.-p., K. P. Lahdenperä rah.-hoit., J. Taniniemi kirj., J. Herrala, A. Jokisalo, J. Kotka, J. Karppinen, J. Kangas. — Jäseniä seurassa 279.

V. 1902.

Puheenjohtajina: E. Lahti ja J. Meriläinen. *Muina johtokunnan jäseninä:* J. Kangas v.-p., K. P. Lahdenperä rah.-hoit., J. Taniniemi kirj., J. Kotka, J. Karppinen, K. Knoblock, A. Sohlstedt, J. W. Malk. — Jäseniä seurassa 137.

V. 1903.

Puheenjohtajana: Frans Lehtonen. *Muina johtokunnan jäseninä:* O. Kanninen v.-p., J. Taniniemi rah.-hoit., O. Rimpiläinen kirj., A. Sohlstedt, J. Meriläinen, J. Karppinen, J. Kotka, K. Knoblock, J. Kettunen. — Jäseniä seurassa 249.

V. 1904.

Puheenjohtajana: E. Siikanen ja Atte Mantere. *Muina johtokunnan jäseninä:* K. A. Tuovinen v.-p., K. Winter rah.-hoit., J. V. Viitanen kirj., Fr. Lehtonen, A. Sohlstedt, J. Kotka, J. Karppinen, Hilda Herrala. — Jäseniä seurassa 223.

V. 1905.

Puheenjohtajana: Atte Mantere. *Muina johtokunnan jäseninä:* J. Kettunen v.-p., K. Winter rah.-hoit., Hilda Herrala kirj., K. A. Tuovinen, J. Kotka, J. Hiitola, J. Pesonen, Juho Herrala. — Jäseniä seurassa 146.

V. 1906.

Puheenjohtajana: J. Kettunen. *Muina johtokunnan jäseninä:* A. Laakkonen v.-p., K. Winter rah.-hoit., H. Herrala kirj., V. Pekkala, J. Kotka, A. Huuha, J. Hiitola. — Jäseniä seurassa 86.

V. 1907.

Puheenjohtaja: Atte Mantere. *Muina johtokunnan jäseninä:* A. Laakkonen v.-p., K. Winter rah.-hoit., H. Herrala kirj., J. Snellman, J. V. Viitanen, K. P. Lahdenperä, K. Haitto. — Jäseniä seurassa 80.

V. 1908.

Puheenjohtajana: Atte Mantere. *Muina johtokunnan jäseninä:* A. Laakkonen v.-p., K. Winter rah.-hoit., E.

Kieksi kirj., A. Huuha, J. Kettunen, J. Snellman, H. Herrala, H. Vilmi. — Jäseniä seurassa 138.

V. 1909.

Puheenjohtajana: A. Laakkonen. *Muina johtokunnan jäseninä:* J. Kettunen v.-p., J. Snellman rah.-hoit., K. Rinne kirj., H. Herrala, V. Pekkala, H. Snellman, H. Paldanius, J. Lehtosaari. — Jäseniä seurassa 86.

V. 1910.

Puheenjohtajana: A. Laakkonen. *Muina johtokunnan jäseninä:* A. Hämäläinen v.-p., J. Snellman rah.-hoit., K. Rinne kirj., H. Herrala, H. Paldanius, J. Kettunen, H. Lahdenperä. — Jäseniä seurassa 72.

V. 1911.

Puheenjohtajana: A. Laakkonen. *Muina johtokunnan jäseninä:* J. Kettunen v.-p., J. Snellman rah.-hoit., K. Rinne kirj., H. Herrala, H. Lahdenperä, A. Vartiainen, H. Paldanius, J. Tainio. — Jäseniä seurassa 83.

V. 1912.

Puheenjohtajana: A. Laakkonen. *Muina johtokunnan jäseninä:* K. V. Aaltonen v.-p., J. Snellman rah.-hoit., K. Rinne kirj., H. Seppänen, H. Tuomisto, H. Herrala, K. H. Möller, H. Lahdenperä. — Jäseniä seurassa 152.

Osuustoiminnalliset yritykset.

Kemin Työväenseuran perustajain tarkoituksena on nähtävästi alustapitäen perustaa seuran yhteyteen jonkunlainen työväenkauppa, koskapa Työväenseuran ensimmäisiin sääntöihin on tarkoitettu näin kuuluva kohta: «Yhtiön (yhdis-

tyksen) tarkoituksena on perustaa vapaa kauppa seuraavaisesti osakkeilla, osakkeita ei yhdellä henkilöllä saa olla kuin yksi sata Suomenmarkkaa ja pienin viisi markkaa.« Tämä kohta seuran säännöissä ei kumminkaan saavuta vahvistusta, koska sitä myöhemmin ei seuran säännöissä esiinny. Tästä huolimatta hommaavat seuran jäsenet työväenkauppaa Kemiin. V. 1888 lopulla saadaan työväen kauppayhtiön säännöt valmiiksi ja haetaan niille kuvernöörin vahvistusta. Kuvernööri kumminkaan ei näitä sääntöjä vahvista, joten kaupan perustajain sääntöineen on käännettävä senaatin puoleen, joka ne vahvistaa toukokuulla 1889. Näiden sääntöjen mukaan on kaupan osakepääoma 50,000 mk., jaettuna 5,000 10 mk. osakkeeseen ja yhdellä henkilöllä ei saa olla enempää kuin 100 osaketta. Yhtiön osakas ei ole velvollinen mihinkään lisämaksuihin osakemaksun suoritettuaan. Toisessa kohdassa kumminkin sanotaan, että osakas vastaa yhtiön veloista osakemäärällään. Osakkaalla on yhtiön kokouksissa yksi ääni, olkoonpa hänellä yksi eli sata osaketta. Yhtiökaupan tarkoituksesta sanotaan säännöissä: «Yhtiön tarkoitus on: 1:ksi hankkia yhtiön jäsenille edullisimmilla hinnoilla ostaa paraanlaisia ravinto- ja muita kaikenlaisia tarpeellisia aineita, kuin myös siitä voitosta, joka liikkeestä tulee, jokaiselle köyhemmällekin antaa tilaisuutta säästäväisyyteen, sekä suojella etupäässä jäseniään ja muutakin vähävaraista työkansaa mahdollisilta keinottelijoilta. 2:ksi etupäässä hankkia kotimaan teollisuuden tuotteita ja kaikin puolin suojella ja edistää kotimaista teollisuutta.» Sääntöjensä mukaan saa yhtiökauppa alottaa toimintansa heti kun sata osaketta on merkitty ja osakkeitten myyntiä jatketaan sikäli kuin ostajia löytyy siksi kunnes pääoma on täysi. Vuotuisesta voitosta siirretään sääntöjen mukaan 5 pros. vararahastoon ja mahdollinen jäännös jaetaan osakkeenomistajille.

Milloin kauppa avataan ei ole varmaa tietoa, sillä osakkeitten myyntiin ja muihin alkuvalmistuksiin kuluu useita vuosia. Osakkeita ei tahdota saada myydyksi tarpeellista määrää ja usea osakkeen merkinnyt ei tahdo maksaa osakemaksuansa. Luultavasti v. 1893 avataan kauppa yleisön käytettäväksi. Kauvan ei kaupan rauhallinen kehitys kumminkaan eteenpäin mene, sillä kaupan hallinnon ja ylihoitajan apteekkari P. Leemanin välillä tulee riitaa kaupan johdosta. Kaupan hallinnon ja jäsenten taholta väitetään Leemanin tuoneen yhtiökauppaan kaikenlaista apteekkitavaraa, joka ei suunnillekaan sovellu nykyaikain hintain kanssa yhteen, ja myyneen sitä omaan tiliinsä yhtiökaupan puodissa. Kun riitaisuuksia jatkuu, eroaa apt. Leeman yhtiökaupan hoidosta ja vaatii yhtiöltä 600 mk. palkaksi kaupan hoidosta ja muista kaupan hyväksi tekemistään töistä. Yhtiökaupan jäsenet väittävät, kuten jo edellä on mainittu, Leemanin harjoittaneen omaa kauppaansa yhtiön puodissa ja pidättäneen yhtiön kaluston, niin että yhtiön on täytyntä ostaa uudet, jonka vuoksi yhtiö «ei huoli muusta kuin puhtaasta rahasta.» Tästä riidasta aiheutuu oikeusjuttu, joka kestää pari vuotta ja tuomitaan siinä Leeman maksamaan yhtiökaupalle korvausta 1,800 mk. ja menettämään palkkansa yhtiön hoidosta. Välit ovat olleet niinkin kiireellä, että yhtiökaupan jäsenet riidan kuluessa ajattelivat Leemanin vangituttamista.

Tämän riidan aikana menee kauppa lopullisesti haaksi-rikkoon ja lopetetaan v. 1896. Leemanilta saaduilla rahoilla maksetaan kaupan velat ja hiljalleen lopetetaan sen toiminta. — — — —

V. 1901 — 2 vaiheilla perustetaan Kemiin osuuskauppa ja saa se vahvistuksen säännöilleen toukokuun 20 päivänä 1902. Tämä kauppa ei ole varsinaisesti seuran perustama, vaikkakin osuuskaupan perustajat ovat seuran jäseniä.

Osuuskauppahomma saa alkunsa siitä, että sanomalehdedessä kehoitetaan kaupunkilaisia osuustoimintaan. Tämän johdosta pyytää seuran johtokunta agr. Teräksistä pitämään esitelmän osuuskaupan mahdollisuuksista paikkakunnalla. Esitelmän johdosta ryhtyvät seuran jäsenet perustamispuihin ja osuuksien koemerkinnässä ilmottautuu 70 jäsentä. Suurin osa ilmottautuneista ei kumminkaan osuuttaan lunastanut, joten, kun säännöille lopullinen vahvistus saatiin ja kaupan piti alkaa oli siinä jäseniä ainoastaan 7. Nämä olivat kuitenkin virkeitä miehiä ja innolla ryhdyttiin toimeen. Kauppaa avattaessa oli jäsenluku saatu nousemaan 16. Kun osuusmaksu oli 50 mk., oli pääoma alkaessa noin 800 mk. Korkein jäsenmäärä oli kaupassa 36. Osuuskauppa ei kumminkaan saavuttanut kannatusta niin paljoa, että sen olemassaolo olisi tullut turvatuksi. Ensimmäisenä vuotena tuotti kauppa voittoa, mutta jo toinen vuosi tuotti jonkun verran tappiota ja kun kolmaskin vuosi tuotti tappiota, olivat osuuskaupan jäsenet, välttääkseen konkurssia, pakotetut lopettamaan liikkeen pidon ja muuttamaan kaupan varastot rahaksi. Syynä osuuskaupan huonoon menestykseen on etupäässä se, ettei kauppa, pienellä pääomalla alkuun pantuna, voinut ostaa tavaraa suuremmissa erissä, vaan täytyi ostaa tavarat myyntiä varten paikkakunnan kauppiailta. Tukkukauppaa ei siten voitu harjoittaa juuri lainkaan. Paikkakunnan työväestö ei myöskään voinut omaa kauppaansa kannattaa, sillä suurin osa työväestöstä on talvet työtönnä, joten sillä ei ole varaa ostaa käteisellä. Osuuskaupan puolelta ei velkakauppaan voitu myöntyä ja niin oli useakin pakotettu kääntymään yksityiskauppiaitten puoleen, jotka antoivat velkaa kesätyön päälle. Täten pysyi iso ostajapiiri kaupalle vieraana. — Osuuskaupan vuotuinen myynti nousi paraana aikana 24,000 markkaan. —

Samalla aikaa kuin edellämainittua osuuskauppaa hom-

mataan, on kysymys myöskin Työväen säästökassan perustamisesta. Oulusta pyydetään Oulun Työväen Säästökassan säännöt ja muodostetaan ne paikallisiin oloihin soveltuviksi. Nämä säännöt hyväksytään lopullisesti Työväenseuran kokouksessa 27 p:nä huhtikuuta 1902 ja valitaan m. m. toimikunta. Sen pitemmälle ei kassan perustamisessa päästy. — Kassan vararahastoon pyydetään v. 1901 viinavoittovaroista 300 m:kaa, mutta ei saada.

V. 1908 on jälleen Työväenseuran keskuudessa puhetta Työväen Osuuskaupan perustamisesta kaupunkiin. Alkutoimenpiteitä varten valitaan toimikunta, joka valmistaa sääntöjä ja toimittaa osuuksien koemerkintää. Pienen kannatuksen ja entisten huonojen kokemusten takia jää Osuuskauppa perustamatta.

Naisosasto.

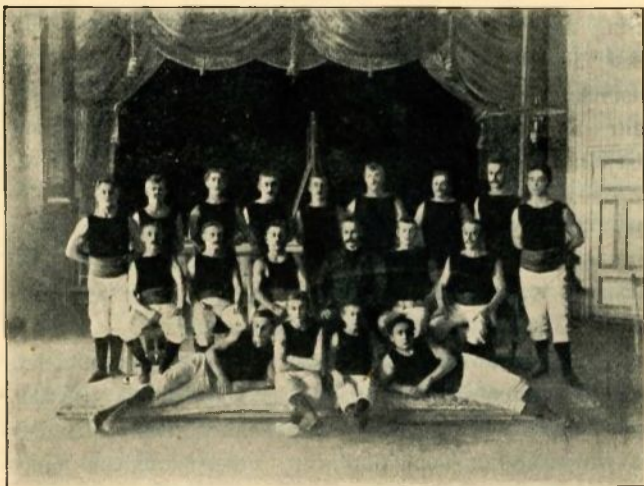
Naisosasto perustettiin kevättalvella 1905. Osaston ensimmäisenä tchtävänä on palvelijain aseman parantaminen. Siihen työhön osasto käykin tarmokkaasti käsiksi. Vapaa- viikolla ajkotaan pitää useampia vapaa-iltamia palvelijoille, joissa heidän asemaansa koskevia kysymyksiä selostellaan. Puhujakin hankitaan Helsingistä. Suurlakko tulee väliin ja ehkäisee nämä puuhat. Suurlakko kumminkin raottaa hiukan palvelijainkin silmiä ja nyt aletaan pitää kokouksia. Näissä kokouksissa suunnitellaan ohjelma, jonka mukaan palvelijoille vaaditaan vähintään yksi arkivapaapäivä viikossa alkaen klo 5:ltä i.-p., samoin vaaditaan vapaata joka pyhäksi, toisena pyhänä aamupäivällä ja toisena iltapäivällä ja mikä tärkeintä, vaaditaan palvelijattarien työpäivä lopetettavaksi viimeistään klo 9 illalla. Näiden vaatimusten toteuttamiseksi pidetään palvelijain kokouksia ja yhteisiä rou-

vien ja palvelijain kokouksia, joissa näitä kysymyksiä käsitellään ja koetetaan rouvia saada hyväksymään näitä vaatimuksia, mutta ei onnistuta. Osaston jäsenet kulkevat taloissa, puhuttelemassa rouvia ja palvelijoita ja koetetaan tälläkin tavoin saada parannuksia palvelijain asemaan. Vihdoin kesällä 1907, perustetaan palvelijattarien osasto näitä vaatimuksia ajamaan. Osasto ei kumminkaan ole pitkäikäinen. — Uikotyöläisnaisten oloja koetetaan myös parantaa ja perustetaan v. 1907 ulkotyöläisnaisten ammatti-osasto. Tämä osasto on vieläkin olemassa.

Eduskuntalaitoksen uusimista valvoo osasto huolella. Etenkin naisten äänioikeutta ja vaalikelpoisuutta pidetään aivan tarpeellisena ja ellei niitä saada, kehoittaa osasto naisia yhtymään sos.-dem. puolueen toimeenpanemaan suurlakkoon asian perille auttamiseksi. Jos naisten vaalikelpoisuutta ei tunnusteta, yllytetään naisia siltä varalta vaalilakkoon. Kun sitten nämä molemmat oikeudet naisille myönnetään, kehoitetaan naisia lukuisasti ottamaan osaa vaaliin, toimeenpannaan mielenosoituskulkuakin naisten vaaliin osanoton yllättämiseksi. Vaalikirjasia jaetaan talosta taloon. — Ihanneliiton aikaansaamiseksi on osasto myös koettanut toimia ja pari kertaa on lapsia sitä varten kutsuttu koolle, mutta onnistumatta. — Viimeiset vuotensa on osasto toiminut hyvin hiljaisesti. — Edustettuna on osasto ollut useissa naisten edustajakokouksissa ja äänioikeusmielenosoituksessa Helsingissä antamassa viimeistä varoitusta.

Kemin Sosialidemokratinen Nuorisoliitto

perustettiin joulukuussa 1907 ja on sen toiminta ollut hyvin epätasaista. Parina ensimmäisenä vuonna oli sen toiminta pirteää, perustipa se uusia osastojakin lähiseudulle.

Kemin Työväenseuran V.- & U-seura „Intö“ v. 1910.

Myöhemmin on se ollut toimimassa ainoastaan syys- ja talvikaudella. Osanotto viikkokokouksiin on ollut hyvin vaihteleva. Käsinkirjoitettu sanomalehti Sytyttäjä on ilmestynyt melko säännöllisesti kokouksiin. Jäsenluku on vaihdellut 5:stä lähes sataan. Viime vuoden lokakuussa lakkasi sen toiminta eikä sen jälkeen ole ollut yhtään kokousta. Osaston toiminnan laimeuteen lienee syynä se, ettei paikkakunnalla löydy kylliksi sellaista nuorisoa, joka voisi sitä pitää pystyssä.

Voimisteluseura „Intö“.

Kemin Työväenseuran jäsenten keskuudessa nousi kysymys V.- ja U-seuran perustamisesta keväällä 1906. Ilmoitettiin kokous, johon tuli jotakuinkin osanottajia. Kokoukseen saapuneet olivat yksimielisiä seuran perustami-

sesta. Asiaa valmistamaan valittiin toimikunta, jonka huoleksi jäi johtajan ja välineitten hankkiminen. Näin oli ensimmäinen työ tehty ja ura aukaistu toiminnalle ja reippain mielin lähdettiin taivaltamaan ensi toimintakautta. Harjoitukset alettiin heti, erään entisen sotamiehen johdolla. Lupaava innostus loppui kumminkin pian ja nyt alkoi seura kamppailla kuolontuskissaan. Kumminkin ehdittiin ostaa muutamia urheiluvälineitä, jotka pitivät sitkeämpi-luontoisia koossa kesän, joten toimintaa ei voitu pitää kokonaan loppuneena. — Kevättalvella 1907 alettiin uudestaan. Itsellä oli jo rekki ja voimistelusauvat ja niillä tul-tiin ensi hädässä toimeen. Innostusta lisäsi Kemissä ke-sällä pidettävä urheilujuhla, johon päätettiin ottaa osaa. Yhteisliikkeittä harjoitettiin hyvällä vauhdilla. — Tässä esiintyi senra ensimmäisen kerran julkisesti«.

Tämän jälkeen on seuran toiminta hiljaista aina v. 1908, jolloin se alkaa osottaa huomattavampaa elonvoimaa. Ke-sällä harjoitellaan ahkerasti kaikkia urheilua ja syksympänä pidetään seuran jäsenten keskiiset urheilukilpailut 5-otte-lussa; samana syksynä toimeenpannaan myös jäsenten kes-keiset painikilpailut. Seuran jäsenet ovat parina viime talvena harjoitelleet etupäässä painia; kykenevästä voimis-telunjohtajasta, joka olisi rivi-harjoitukset johtanut, on ollut puute. Viime aikoina on seura palkannut itselleen johta-jan, joten tämäkin aukko voidaan ennenpitkää korjata. Painissa ovat jotkut seuran jäsenistä saavuttaneet jommoi-senkin taituruuden, esiintyen hyvällä menestyksellä useissa yleisissäkin painikilpailuissa.

Urheiluelämää on seura vähillä voimillaan ottanut innok-kaasti osaa. Seura on esiintynyt, paitsi Kemissä pidetyillä urheilujuhlilla, myös Tornion urheilujuhlilla sauvataululla. Seura on hommannut toisten Kemin v.- ja u-seurojen kanssa yhteisen hiihtopalkinnon, «Kemin kilven», jonka

kilpailuihin on seura kaikkina kertoina ottanut osaa, päästen kahdella ensikerralla toiselle sijalle. Kun «Kemin kilpi» oltuaan 3:n kerran kilpailtavana, joutui «Kunto»-seuran haltuun, on seura ottanut osaa uuden kiertävän hiihtopalkinnon, «Kemin hiihtohaarikan» hankkimiseen. Tästä palkinnosta kilpailtiin ensi kerran tänä kevännä ja pääsi seura näissä kilpailussa 3:nelle tilalle, vaikka hiihtoon otti osaa kaikkiaan kuusi eri seuraa. — Seuran jäsenten keskeisiä hiihtokilpailuja on myös pidetty, toimeenpanemalla kolmena talvena n. s. sarjahiihtoja seuran hiihtopokaalista. — Useihin urheilukilpailuihin ovat seuran jäsenet ottaneet osaa, hyvin usein päästen palkinnollekin. — Viime kesänä otti seura osaa Oulun l. pohj. työväenyhdistysten voimisteluseurojen keskinäisiin urheilukilpailuihin sos.-dem. piirijuhlilla Kemissä, saaden voittajana vuodeksi haltuunsa komean kiertopalkinnon, «Kiekonheittäjän». — Viime kesänä Oulussa pidettyihin urheilumaisteri- ja kandidaattivihkiäisiin ottivat osaa jotkut seuran jäsenistä. Edes kandidaattiarvoa ei kukaan saanut, vaikka monikin harjoituksissa ne tulokset saavutti.

Ammatillinen järjestäytyminen Kemissä.

Laitakarin osasto.

Tämä osasto perustettiin Työväenseuran aloitteesta syksyllä 1905. Osaston tarkoituksena oli olla yhdyssiteenä Laitakarin sahalla sekä sen ympäristöllä työskentelevän työväestön keskuudessa. Tämän tarkoituksen saavuttamiseksi on perustettava ja kannatettava m.m. apu- ja työttömyyskassoja y. m. — Alkuaikoina on osastossa runsaasti jäseniä, mainitaan paraana aikana olleen kolmatta sataa. Osuuskauppaa puuhataan osaston puolelta innokkaasti. Ritikkaan katsellaan jo talonpaikkaakin sille, mutta jostain syystä jää se perustamatta. Huoneuston puute on osastolla tuntuva ja haittaa osaston toimintaa. Kokouksia pidetään milloin missäkin, mutta enimmäkseen H. Matikan torpassa Ritikassa. Huoneen puute pakottaakin osaston jäseniä ryhtymään oman talon rakennuspuuhiin. Rakennusrahastoa kerätään listoilla ja iltamilla ja talonpaikkaa katsellaan. Kemin kaupungilta saadaankin lupiin taloon tarvittava maa-ala kahden pennin vuotuisesta vuokrasta neliömetr., Kalkkinokalta. — Valtiollisia asioita seurataan osaston puolelta, varsinkin äänioikeustaistelua eduskuntauudistuksen aikana ja useat kerrat vakuutetaan pysyttävän taistelevalla kannalla niin kauvan kuin mainitut asiat hyväk-

syttään kansan oikeudentunnon mukaiseksi. — Järjestyksen ylläpitämiseksi Laitakarissa perustetaan punainen kaarti, johon liittyy paljon jäseniä. — Puhujaseuran perustamisesta on myös puhetta, vaan kehottaa osasto jäseniään käymään Kemin Työväenseuran puhujaseuran kokouksissa. Osastolla on oma voimisteluseura ja päätetään perustaa lauluseurakin; viime mainittu jää kuitenkin perustamatta.

— Mikä tämän osaston kuoleman aiheutti, on tuntematonta. Luultavaa kumminkin on, että osasto ensimmäisen kolauksensa sai suuressa Kemi-yhtiön lakossa, jonka loputtua useat osaston toimihenkilöistä joutuivat pois sahan töistä, kuten lakkokomitean pöytäkirjoista selviää. Tämä pelko luultavasti sitten estää yksityisiä kovin innokkaasti toimimasta osaston hyväksi, joten osasto hiljalleen pääsee nukuksiin. Viimeiset tallella olevat pöytäkirjat ovat v:ltä 1907. Lopullisesti päätetään osasto lopettaa vasta maaliskuulla 1911, jolloin osaston varat luovutetaan Kemin Työväenseuran haltuun.

Suuri Kemi-yhtiön sahojen lakko, joka tämän osaston vaiheita niin läheltä koski, alkoi Laitakarissa 12 p:nä toukokuuta 1906. Karihaarassa ja Röytässä alkoi lakko hiukan ennemmin. Lakko oli etupäässä myötätuntoisuuslakko Pohjolan tukkityöläisten lakolle, yleisissä lakkovaatimuksissa sanotaan nim., että ennenkuin työhön palataan tulee isännistön sopia ylimaan lakkolaisten kanssa. Laitakarin lakkolaisten vaatimuksena mainitaan vielä, että työläisten merkitseminen n. s. «mustiin kirjoihin» on lopetettava ja sahanhoitaja Aug. Littov ja sahanpäällikkö Irjala on erotettava Laitakarista. Varsinkin viimeainitun vaatimuksen takana aijotaan seisoa viimeiseen asti. Lakko päättyi työntekijäin häviöllä.

Ompeliatar ja Räättäli a.-o.

perustettiin syksyllä 1905. Osasto muodostettiin alkuaan yhteiseksi ompeliattarille ja räättälintyötekijöille, mutta eroa-
vat siitä myöhemmin ompeliattaret. Osastoon ilmoittau-
tui alussa 20 jäsentä. Jäsenluku ei myöhempinäkään aikoina
ole sen suurempaan määrään noussut. Osasto liittyy heti
Työväenseuraan ja räättälintyöntekijäin liittoon. Yleistä
palkkaustariffia paikkakunnan liikkeisiin ruvetaan heti hom-
maamaan ja lyhempiaikaisella lakolla kesällä 1906 pakote-
taan työnantajat hyväksymään tariffin. Palkkaustariffia
uudistetaan tämän jälkeen parikin kertaa, mutta molem-
milla kerroilla päästään riidasta neuvottelujen kautta, joten
lakkoon ei tarvitse ryhtyä. Osasto liittyy paikallisjärjes-
töön, kun tämä perustetaan. — V. 1908 alkaa osasto kitua
kuolontuskissaan; silloin päättävät nim. osastoon kuuluvat
naisten vaatteiden ompeliat erota osastosta, koska heille
osastosta ei ole mitään hyötyä. Varsinaiset räättälintyön-
tekijätkin alkavat paikkakunnalta vähetä, niin että niitä kaik-
kina aikoina ei ole kuin muudan paikkakunnalla. Nämä
eivät osaston toimintaa jaksaa pitää pystyssä. V. 1908 pi-
detään viimeiset kokoukset. Osastoa ei vielä kumminkaan
lopeteta, vaan maksavat harvat paikkakunnan räättälit osas-
ton kautta jäsenmaksunsa. Nyt kumminkin on osasto lo-
pullisesti kuollut. — Alkuaikoina on osaston toiminta hy-
vin vilkasta ja osasto on hyvissä varoissa verrattuna mui-
hin ammattiosastoihin. Osasto on ostanut kaksi osuutta
Kansan Tahdosta ja yhden osakkeen Työmies-lehdestä.

Nahkurien a.-o.

perustettiin talvella 1905. Sen perustaminen aiheutui Nahkuriliiton puhujan pitämän esitelmän johdosta. Osastoon ilmoittautui heti alussa 13 jäsentä ja jäsenluku lisääntyy ehtimiseen. Osastoon kuuluvat nahkurit kaupungista ja maalta, kehoitetaanpa Tornion nahkureitakin liittymään osastoon. Osasto koettaa korottaa nahkurien palkkoja, aikoen muuten koko joukolla irtisanoutua työstä. Näihin nahkurien vaatimuksiin nähtävästi suostutaan, koska ylösanomista ei tapahdu. Lauantaipäivää lyhennetään myös kahdella tunnilla, vähentämättä silti palkkaa tältäkkään päivältä. Tämäkin vaatimus saadaan läpimenemään ylösanomisen uhalla. — Osaston toiminta loppuu v:nä 1907, kun paikkakunnan suurin työpaikka, Kemin Nahkatehdas lopettaa liikkeen pidon. Suuri osa osaston jäseniä on silloin pakotettu muuttamaan muualle työnsintään. Jällelääneet harvalukuiset nahkurit päättävät lopettaa osaston toiminnan lopullisesti v. 1909 ja luovuttavat osaston varat Kemin Työväenseuran hoidettavaksi. — Alkuaikoina on osaston toiminta ollut aika vilkasta. Useita illamia pidetään osaston varain kartuttamiseksi. Perustetaan myös työttömyys- ja matka-apurahasto, joihin osallisia ovat ainoastaan liiton ja osaston jäsenet ja peritään niihin jäsenmaksu osaston jäsenmaksun yhteydessä.

Puutyöntekijäin a.-o.

perustettiin talvella 1906. Sen perustamiseen antoi aihetta puutyöntekijäin järjestäytymisestä pidetty esitelmä. Osasto muodostettiin yhteiseksi kirvesmiehille ja puusepille ja on siinä alkuaan ollut runsaasti jäseniä. Kaikkia Kemin seu-

dun puuseppiä ja kirvesmiehiä koetetaan saada jäseniksi osastoon ja onnistutaankin siinä jossain määrin. — Puusepille laaditaan tariffi, jossa määrätään alin tuntipalkka ja pisin työpäivä. Paikkakunnan pikkuliikkeet ennenpitkää hyväksyvätkin tarjotun tariffin, mutta suurin työpaikka Kemin Puunjalostustehdas, täydytään julistaa lakkotilaan, jota kestää pitemmän aikaa, mutta lopulta täytyy tämänkin liikkeen hyväksyä tariffi. — Kirvesmiehiä koskevia määräyksiä on tuossa tariffissa myös, mutta ei sitä voida käytännössä toteuttaa, sillä rakennustyöt paikkakunnalla ovat harvinaisia ja pienimpiä, parin kolmen miehen työpaikkoja. Sen sijaan tehdään osaston nimessä joitakin rakennusurakoita ja siten hommataan osaston jäsenille työtä ja hiukan parempaa palkkaa. — Vähitellen luopuvat kirvesmiehet osastosta ja kun varsinaisia puusepäntyöntekijöitä paikkakunnalla ei kaikkina aikoina ole kuin pari kolme, nuku osasto pakostakin v. 1909. — Osaston toiminta on alkuaikoina ollut aika vilkasta; m.m. on pidetty useita iltamia osaston rahavarain kartuttamiseksi. Osasto on elinaikanaan kuulunut Suomen Puutyöntekijäin liittoon ja Kemin paikallisjärjestöön.

Jalkinetyöntekijäin a.-o.

Tämä osasto perustettiin keväällä 1907. Osastossa oli alkuaan jäseniä runsaasti, kuuluihan siihen jalkinetyöläisiä ei ainoastaan Kemistä, vaan myöskin ympäristöltä. Ensimmäiseksi rupeaa osasto puuhaamaan yleistä palkkaustariffia paikkakunnalle. Tariffi saadaankin voimaan useimmissa liikkeissä ilman ponnistuksia; pari liikettä on kumminkin lakkotilassa jonkun aikaa, vaan ennenpitkään ovat pakotetut hyväksymään osaston tarjooman tariffin. Työhuonei-

den pienuudesta on osastossa myös keskustelua ja koettaa osasto saada aikaan parannuksia tässäkin suhteessa. — Alustapitäen on osasto aikeissa perustaa paikkakunnalle jalkineosuuskuntaa, mutta toiminnan kuoleentuessa kuoleentuu tämäkin puuha. — V. 1909 lopettaa osasto toimintansa. Jälkeenpäin koetetaan kyllä osastoa saada virkistymään, mutta turhaan. Osaston kuolemansyynä voidaan pitää sitä, että osasto ei saanut aikaan juuri mitään parannuksia paikkakunnan pieksuntekijöille, joita osastossa oli runsaasti. Tämä lopulta karkoittaa pieksuntekijät osastosta, eikä vähälukuiset mustankengän suutarit voi pitää osastoa pystyssä.

Ulkotyöläisenäis a.-o.

perustettiin, kuten jo edellä mainittiin, kesällä 1907. Sen tarkoituksena alunpitäen lienee ollut ulottaa toimintansa kaikille ulkotyöaloille, mutta on se muodostunut yksinomaan naislastaajain osastoksi, joitten työehtoja on se koettanut saada siedettävimmiksi. Lastaustöitä on osasto joskus toimittanut omissa nimissäänkin ja töiden jouduttua jälleen yksityisten haltuun, on osaston puolelta lastaustyöstä koitettu saada mahdollisimman hyvä palkka. Palkka onkin saatu pysytetyksi 30—40 p. tunnilta. — Jäseniä on osastossa kesillä, jolloin osasto on tarpeen työnvälityksessä, ollut runsaasti, mutta talvisin kituu osasto jäsenien puutteessa. Nyt kun paikkakunnalle on perustettu satama- ja sekatyöntekijäin osastot, on osaston merkitys jäänyt vähäiseksi. — Edustajia on osasto lähettänyt joihinkin naisten edustajakokouksiin.

Palveliatar a.-o.

perustettiin samoin kesällä 1907. Sen olemassaolo oli kumminkin lyhyt. Vuoden verran elettyään nukahtaa osasto, vaikka sen jäsenluku onkin aika runsas. Nukkumisen syynä on etupäässä se, että palvelijoilla on niin pitkä työpäivä, että eivät ehdi osastonsa rientoja seurata, sitäpaitsi harjoitetaan osaston jäseniä kohtaan tuntuva painostusta. — Lyhyenä toiminta-aikanaan ei osasto ehdi sanottavia toimeensaada. Joitakin iltamia ja kokouksia toimeenpannaan. — Tampereella v. 1907 pidetyssä yleisessä palvelijain kokouksessa on osastolla edustaja.

5. R. L. Kemin piiriosasto.

Suomen Rautatieläisliiton Kemin piiri, kuten koko Suomen Rautatieläisliittokaan, ei ole vielä, kuten useammat muut ammattiliitot, vuosikymmenien vanha. Suurlakon hyökyaallot ne vasta jonkun verran valveuttivat rautatieläisiä ja tässä huumauksessa perustettiin liitto. Ensimmäiset joukkovaatimukset näyttivät herättävän huomiota hallituksessakin. Rautatieläisten oloja luvattiin parantaa. V. 1906 Tampereella pidetyssä S. R. Liiton edustajakokouksessa päätetään liittyä sos.-dem. puolueeseen. Vaikka kokouksessa oli 500 edustajaa edustamassa 8,000 rautatieläistä oli ainoastaan 5 henkilöä päätöstä vastaan. Mutta vaikka edistyminen näytti menevän huimaa vauhtia eteenpäin, voitiin liiton jäsenluku laskea ennenpitkään sadoissa, sillä jo samana vuonna erkani suuri osa rautatieläisiä liitosta, pitivät kokouksen Riihimäellä ja päätivät yhtyä suomettarelaisen rautatieläisyhdistykseen.

Samaan aikaan Perä-Pohjolan rautatieläisetkin ensimmäi-

siä henkäyksiään huokuivat. Elokuun 25 p:nä 1906 oli nim. joukko ratavartioita kokoontunut Olhavan asemalle, jossa päättivät yksimielisesti perustaa Ratavartia-ammattiosaston. Lokakuun 21 p:nä pidettiin Olhavassa perustava kokous, jossa hyväksyttiin säännöt ja valittiin johtokunta. Puheenjohtajana osastossa toimi Aug. Hämäläinen ja kirjurina V. A. Nevanheimo. Muiden rautatieläisten keskuudessa ei vielä ollut mitään toimintaa, paitsi vaihdemies a.-o., joka perustettiin samaan aikaan, vaan joka nukkui ennenkuin edes kunnolla syntyikään.

V. 1910 31 p:nä tammik. oli joukko rautatieläisiä kokoontunut Kemin Työväentalolle keskustelemaan rautatieläisten järjestäytymisestä. Osasto perustettiin ja liittyi 15 jäsentä. Nimeksi otettiin «S. R. Liiton lin—Tornion piiriosasto.» Puheenjohtajaksi valittiin Aug. Hämäläinen ja kirjuriksi E. Hyvönen, muiksi johtokunnan jäseniksi L. Lippo Tornioista, P. Kortelainen Kaakamosta ja V. Korkeamäki Kemistä. A. Hämäläinen toimi piiriosaston puheenjohtajana v. 1910 Vapunpäivään, jolloin hän mielenosoitusretkeltä palatessaan sai verensyöksyn ja kuoli. Hänen perheensä tukemiseksi pani osasto toimeen keräyksen. A. Hämäläisen jälkeen on puheenjohtajana ollut K. Aaltonen ja johtokunnassa H. Seppänen ja E. Hyvönen ennen mainittujen lisäksi. Kemin piiriä edusti S. R. Liiton edustajakokouksessa Lahdessa 1910 tov. K. Aaltonen. — Vuosikokouksessa 6 p:nä tammik. 1911 valittiin puheenjohtajaksi H. Seppänen, kirjuriksi V. A. Korkeamäki. Johtokuntaan edellisten lisäksi K. A. Aaltonen, E. Hyvönen ja A. Hotti. Saman vuoden alusta liitytään ammattiosastona Kemin Työväenseuraan. Piiriosastoa edusti Kuopiossa 1911 pidetyssä S. R. Liiton edustajakokouksessa H. Seppänen. — Kuluvan vuoden johtokuntaan kuuluvat H. Seppänen puheenjohtajana, Osk. Askonen kirjurina ja K. Aaltonen rahaston-

hoitajana, sekä H. Tuomisto ja E. Hyvönen. — Huvipuolesta on pitänyt huolta erityinen huvitoimikunta. Rahavarat ovat osastolla olleet tähän saakka aivan huonot, joten, jos jotakin on tahdottu avustaa on täytynyt verottaa jäseniä tai kerätä vapaaehtoisella keräyksellä. Niinpä agitatsionin avustamiseksi lahjotettiin v. 1909 25 mk., jotka kerättiin n. s. shekkien myynnillä. — Suurempaa ei mitään ole voitu aikaan saada; toimintamme on pääasiassa kohdistunut sisäiseen lujitustyöhön. — H. S:nen.

Sekatyöntekijäin a. o.

perustettiin syksyllä v. 1911. Sen toiminnasta ei vielä voi sanoa sitä eikä tätä. Sen pääasiallinen työ on tarkoittanut osaston sisäisen aseman vahvistamista ja osaston tarkoituksen tunnetuksi tekemistä eri ammatteihin kuuluville työläisille. Osasto on heti synnyttyään liittynyt Kemin Työväenseuraan.

Satamatyöntekijäin yhteistyö.

Suurin työala paikkakunnalla, lastaus- ja lossaustyöt, näyttää aina olleen työntekijäin huomion esineenä. Töitä on useat kerrat yritetty ottaa omiin käsiin ja karkoittaa satamasta yksityisiä lastauttajia. Niinpä jo Työväenseuran ensimmäisinä elinpäivinä, toukokuussa v. 1887 on puhetta lastaustyön ottamisesta omiin käsiin. Tällöin se kumminkaan ei onnistunut, ei edes minkäänlaisiin alkutoimiin päästy ryhtymään, vaan tyrehtyi yritys heti alkuunsa, sillä yksi työväenseuran toimivia jäseniä, sittemmin esimies And. Sarell oli yritystä vastaan. Sarell toimi yksityislas-

tauttajana Kemin satamassa. Hän sai vastustuksellaan yrityksen sillä kertaa raukeamaan ja hautaantumaan pitkäksi aikaa.

V. 1899 on jälleen esillä kysymys lastaustöiden ottamisesta työväen omiin käsiin. Asiaa valmistetaan tällä kertaa huolella, m.m. julaistaan asian johdosta kirjoituksia lehdistissä. Samoin tiedustellaan yrityksen johdosta Kemi-yhtiön toimitusjohtajan Magnusson'in ja konsuli Uno Höckert'in mielipidettä. Magnusson onkin suosiollinen yritykselle, jotavastoin konsuli Höckert, joka on yksityislastauttajana, ei vastaa mitään. Niin päätetään perustaa Kemin Lastausrenkas, jonka säännöille haetaan vahvistus läänin kuvernööriltä. Sille palkataan myös toimitusjohtaja. Laivojen saannissa syntyy nyt kova kilpailu. Yksityislastauttajia on useita ja onnistuvat he saamaan ensimmäiset laivat. Renkaan puolelta käydään kyllä kaikissa laivoissa, mutta ei onnistuta saamaan yhtään laivaa neljästä saapuneesta. Tämän vuoksi ja enempien kulujen välttämiseksi päättävät renkaan takausmiehet peräyttää takauksensa kesäkuun 28 päivänä ja maksaa siihen asti syntyneet renkaan kulungit. Renkaan toiminta loppuu silloin itsestään.

V. 1905 perustetaan jälleen yhdistys, jonka tarkoituksena on ottaa haltuunsa kaikki satamatyöt Kemin satamassa. Yhdistyksen nimeksi tulee Kemin Lastaus- ja lossausyhdistys, jonka säännöt vahvistaa senaatti. Mitenkä yhdistys sai haltuunsa työt, on jo edellä kerrottu. Useana vuotena tekee yhdistys yksinään kaikki satamatyöt. Hyvä menestys tekee työmiehet kumminkin riittäviksi. Eräänä kesänä yrittää jo muutamain kaupunkilaisten muodostama sakki ryhtyä lastaustöihin. Heidän yrityksensä torjutaan kumminkin yhdistyksen taholta. Riittäisyyksiä kumminkin jatkuu maalais- ja kaupunkilaislastaajain välillä ja ennen pitkää muodostuu lastausyhdistyksen rinnalle kaupunkilaisten muodostama satamatyö-osuuskunta. Kun nä-

mä työväenjärjestöt rupeavat keskenään kilpailemaan töiden saannissa, antaa se aiheen yksityisille lastauttajille jälleen astua näyttämölle. Tästä alkaen alkavat työväenjärjestöt lähestyä kuolemaansa. Lastausyhdistys lopettaa toimintansa toistaiseksi. Satamatyö-osuuskunta jatkaa toimintaansa, vaikka huonolla menestyksellä. -- Lastausyhdistyksen ja Satamatyö-osuuskunnan välillä hierotaan sovintoa pitkän aikaa; varsinkin kevättalvisin pidetään yhteisiä kokouksia useita. Hyviä päätöksiä tehdään, että lyödään sovinnonkättä ja valitaan toimikuntia laatimaan sovintoehdoja, mutta aina muodostuvat kokoukset riitaisiksi ja sovintoa ei saada syntymään. Kun yksityislastauttajat näyttävät saavan yhä enemmän valtaa, päättävät satamatyöläiset vihdoinkin sopia ja luopua noista molemmista riidanalaisista työkunnista ja perustaa uuden, joka tulisi tyydyttämään sekä kaupunkilaisia, että maalaisia. Tämä tapahtuu juuri lastaus työkauden alkaessa v. 1911. Osa työväestöä on pitkistä riitaisuuksista niin kyllästynyt ja katkeroittunut, että menevät seuraavana aamuna työhön yksityisen urakoitsijan laivaan. Tämä lastauttaja on sitäpaitsi jo pitkän työttömän talven aikana varustanut itselleen työväkeä antamalla heille lainaa kesätyön päälle. Silloin ei olisi tarvittu kuin muutamman tunnin lakko, kun työt olisivat jälleen olleet tekijäin omista käsissä. Niin ei kumminkaan käynyt ja muutaman päivän seurattuaan asiain kehitystä, perusti työväestö satamatyöläisten ammattiosaston. Ensimmäisenä kesänään ei se kumminkaan saanut sanottavia aikaan, kun yksityinen lastauttaja, jonka hallussa työt etupäässä olivat, oli saanut työnsä käyntiin ja värvätyksi työnhaluksia.

Lastaustyöväen piiskana ovat Kemian satamassa ja muuallakin pohjanperän satamissa olleet Kuivaniemen mökkiläiset, jotka kontteineen ilmestyvät aina sille työpaikalle, jossa on riitaisuuksia.

Näistä satamatyöläisten järjestöistä on Työväenseuraan kuulunut ainoastaan viimeksi perustettu satamatyöläisten ammattiosasto.

Kemin Työväenseuran talo

sijaitsee Kemissä Pohjois-Puisto- ja Etelärantakadun kulmassa. Taloon kuuluu vahtimestarin asunto (2 huonetta), ravintola, tupakkahuone, pukuhuone, korridoori ja tilava juhlasali, joka on nykyään suurin Kemissä. Näyttämön puoleisessa päässä on kaksi näyttelijäin pukuhuonetta ja isonlainen näyttämö, joka myöskin on parhain nykyään paikkakunnalla. Vierailevat teatteriseurueet ovat poikkeuksetta antaneet näytäntönsä Kemin Työväentalolla paikkakunnalla vieraillessaan, onpa joku konsertinantajakin pistäytynyt työväentalolla laulujaan kaiuttamassa. — Näyttämölle on aikeissa ottaa sähkövalaistus, jähkä Kemissä ruvetaan sähköä saamaan.

Ahtaalta alkaa kumminkin nykyinenkin talo tuntua laajentuneen toiminnan vuoksi. Senpävuoksi joittenkin jäsenien mielissä kyteekin ajatus talon laajentamisesta. Varojen puute kumminkin on esteenä laajennuspuuhille.

Kemin Työväenseuran taloudellinen tila eri vuosina

Vuosi	Tulot	Menot	Puhdas omaisuus
1887	226: 24	98: 35	— — — 2)
1888	129: 89	114: 47	— — — —
1889	26: —	10: —	— — — —
1890	15: —	102: 30	— — — —
1891	127: —	128: 40	— — — —
1892	449: 84	29: 52	— — — —
1893	25: 71	81: 50	— — — —
1894	68: 59	61: —	— — — —
1895	51: 51	132: 39	— — — —
1896	1,027: 20	1,056: 67	— — — —
1897	3,167: 50	3,040: 17	— — — —
1898	3,613: 65	3,630: 54	— — — —
1899	3,884: 25	3,950: 73	4,352: 29
1900	— — — 1)	— — — 1)	5,425: 90
1901	919: 91	1,094: 16	6,178: 24
1902	4,550: 33	4,550: 33	7,160: 54
1903	21,161: 18	21,067: 30	8,589: 07
1904	28,779: 53	27,126: 09	9,138: 07
1905	7,257: 79	7,026: 52	11,641: 04
1906	16,424: 56	17,681: 48	13,105: 38
1907	14,705: 64	14,926: 03	16,022: 21
1908	16,718: 36	17,039: 01	22,052: 43
1909	12,468: 92	13,104: 31	24,351: 42
1910	13,131: 09	13,099: 05	26,542: 84
1911	11,788: 16	11,364: 55	29,245: 69

1) Tietoja puuttuu vuoden 1900 tuloista ja menoista.

2) Vuosilta 1887—1898 puuttuu myöskin numerot seuran puhtaasta omaisuudesta.

Juhlaruno

*Kemin Työväenseuran 25-vuotis-
juhlaan 19²⁸/IV 12*

Sepitti EMIL I.EHÉN.

I.

*Kulki kansa kahlehia kantain,
— sorto löipi otsaan orjan merkin
pappein lorulaulun huuman antain
sortoon syöstä heidät mielin herkin.*

*Kau'an kansa kahleen alla nukkui
kytkettynä juhdan lailla auraan;
orjuudessa ihmisarvo hukkui,
oikeutehen sai uskon hauraan.*

*Orjuus kasvoi, karttui kahleen paino,
ies käy raskaammaksi hartehille,
konnain kiihtyy vapauden vaino,
viha vinhemmaks' käy aattehille:*

*Valtaherrat sapeleineen kulki
veroillansa rasittaen kansaa,
tiedon, taiteen temppeleitä sulki,
tiukemmaksi takoin sorron ansaa.*

*Siinä synkkeneepi orjan olo,
 auvoakin auvommaks käy rinta,
 valo peittyy, eikä huomaa, polo,
 ett' on kurjuus raadantansa hinta ...*

II.

*Vaikka sortoherrat kansaa raastoi,
 orjiksensa, juhdiuksensa, veivät,
 kirkon narrit kirokielin haastoi -
 sortumahan saaneet sentään eivät!*

*Vaikka halla harmaa viljan veikin
 kaksinverroin kovaks' tehden työmme,
 kuolettaen huulten hymyn, leikin,
 kahlehtien työhön päivät, yömmе,*

*niin ei sentään sortunut tää kansa,
 auennut ei sille kuolon kota;
 hartehtia vaikka painoi sorron ansa,
 kulki mailla nälkä, rutto, sota!*

*Vaikka lapsosia taudit tappoi
 nälkä naisiamme raiskaeli
 miehilt' elonvoimaa sorto lappoi -
 kansa tää se taisteli ja eli.*

*Eipä, eipä sortunut tää kansa,
 eipä kuollut Pohjan heimon kunto;*

*nurju mielin sieti sortoansa,
mieliss' säilyi kirkas veljyytunto.*

III.

*Viimein valo niinkuin päivän rusko
pilkistihe orjuuskomeroihin,
silloin syömmeen syttyi uusi usko,
usko vapauden unelmoihiin ...*

*Liittoon liittyi silloin Pohjan lapset,
yhdyssiteen keskeensä he loivat,
joka turvais naiset, kultahapset,
joissa vapauden laulut soivat.*

IV.

*Sä liittomme, niin — äiti oot sä meille,
sun lapsiasi kaikki oomme tässä.
Sä meitä johda, äiti, taistoteille
niin kauan kun on sorto elämässä!*

V.

*Nyt, äiti, sulle vannomme me tässä
kun synnyin-juhlaas oomme viettämässä:
«Niin kauan kun käy päiväyt radallansa
ei orjuutehen taivu Pohjan kansa!»*

*Niin kauan kun on tunturit maan
päällä,*

*kun seuraa päivän valo yötä täällä,
niin kauan kahleita ei Pohjan heimo
kanna,
orjuuteen painaa itseään ei anna!»*

*«Ja tulkoon turma toisenvertaisena,
ja saakoon sorto kaksinkertaisena,
niin taistovalmihin se joukon tapaa,
mi voimakas on peloton ja vapaa.»*

*Me hehkumielin taistelemme siksi,
kun kyyneleet saa ilonkyyneliksi,
kun yhteiskunnan varkahitten valta
on lyöty, — kansa noussut ikeen alta!»*

*Niin äiti, sulle vannomme nyt tässä
kun muistojuhlaas oomme viettämässä:
«Niin kauan kun käy kuuhut kulkuansa
ei orjuutehen taivu Pohjan kansa!»*

Porvoon Hamari helmikuulla 1912.

Ma siksi sua lemmin...

(Kehittäjässä v. 1906.)

*En lemmi sua, tyttö armas, siksi,
Ett' auvon sulon sydämeeni tuot
Ja hetket synkät loihdit herttaisiksi
Ja hyväeltäväkseini itses' suot.*

*En siksi, että rintaasi vastaan
Saan hellään painaa väsynehen pään
Ja että laulusi soi lailla rastaan
Pois sulattaen rinnastani jään.*

*Vaan siksi sua lemmin, kallis kulta,
Ja siksi mieleni riemuiseksi saat,
Kun sydämesi sykkii atteen tulta,
Käy rinnassasi tunteet voimakkaat.*

*Ma lemmin sua siksi, että aate
Sun mieltäsi niin hehkuin lämmittää
Ja että köyhälistön lippuvaate
Myös lippu sun on oma, kallis tää...*

Emilius Keihäs.

Päiv' laskee.

(Vapaus-lehdessä v. 1904.)

*Jo päivyt länttä lähence,
Päiv' talvinen,
Niin vähän aikaa paistaa se,
Saa maillehen.*

*Mun elonikin kestävi
Vain hetkisen.
Ah pian nukun ainiaaks'
Ma unheeseen.*

Inkeri.

Hinta 75 penniä